

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Aarsskrift

udgivet af

Haslev Seminariums Elevforening

under Redaktion af

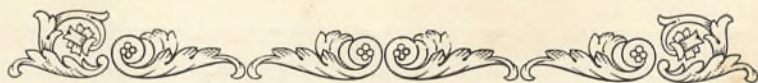
H. RØRBÆK MADSEN.

1931

I N D H O L D:

	Side
1. Til Medlemmerne.....	3
2. N. H. Rasmussen: Haslev Seminarium i 1931.	5
3. H. P. Hansen (1919): Lidt om moderne Natur-	
videnskab.....	14
4. A. Saxe (1911): Lidt om vort Verdensbillede.	27
5. V. Würden Pedersen (1914): Hjemstavnsrøgt .	32
6. A. M. Jensen (1911): Dansk Skolesløjde.....	41
7. P. Julius Damgaard (1924): Sønderjylland....	46
8. Niels Jørgensen (1925): De stærke Jyder.....	55
9. Carl Nielsen (1921): Om Optager- og Foreviser-	
apparaterne »Pathé«.....	61
10. K. Andersen (1913): Før jeg blev sat fast....	67
11. Fra Aar til Aar:	
I. Mindeord: Overlærer Vilhelm Pedersen.....	72
II. Forflytninger m. m.....	77
III. Tilgang af nye Medlemmer.....	78
12. Regnskab for Aaret 1930—31.....	79

TIL MEDLEMMERNE!

Bedes læst.

*S*aa Generalforsamlingen ved Jubilæumsstævnet blev det enstemmigt vedtaget at lade udgive en »Haslevbog« med Billede og Beskrivelse af hver DIMITTEND fra de første 25 Hold. Sagen blev overdraget til Elevforeningens Bestyrelse.

Skønt Bestyrelsen var klar over, at det var et stort Arbejde, gik vi dog gerne i Gang med det, fordi Opfordringen var saa stærk og enstemmig. Vi mente da at kunne regne med, at hver gammel Elev vilde være os behjælpelig med den Del af Opgaven, som krævede saadan Hjælp, nemlig Indsamlingen af Billeder og de nødvendige Oplysninger, medens vi saa maatte besørge Ordningen af Stoffet og Trykningen m. m.

I den Anledning udsendte vi i Fjor med Aarsskriftet et Skema, der blot skulde udfyldes og sendes sammen med Fotografi til Lærer W. Willadsen, Melløse, pr. Skævinge.

Vi skulde have ca. 600 Skemaer ind, men der er kun kommet 154.

Det er ikke særlig opmuntrende. Men hvis ikke Skemaerne indgaar i nogenlunde rimeligt Antal, bliver der selvfølgelig ingen »Haslevbog«, da en Række »tomme« Navne uden Billeder eller Oplysninger ingen Interesse har. Saa har det Arbejde, vi i Bestyrelsen har gjort for denne Sag, som Generalforsamlingen paalagde os, været spildt, og skønt vi har mere end nok af Arbejde, der optager vor Tid hver eneste Dag, og derfor ikke just er begejstret for

at blive sat til at gøre et stort Arbejde, der møder en saa isnende Ligegyldighed fra dem, for hvem det gøres, saa er det dog i og for sig ikke det værste; men jeg synes, det kedeligste vilde være, om man ikke i Fællesskabets Interesse kunde gøre sig den Ulejlighed at udfylde og sende et Skema og Fotografi.

Bestyrelsen mener alligevel, det vilde være urigtigt straks at opgive Sagen. Det er jo muligt, at det, at der er indkommen saa faa Skemaer, ikke maa fortolkes som Ligegyldighed for Sagen selv, men skyldes, »at man ikke har faaet det gjort«.

Vi vil derfor herigennem igen henvende os til alle om at hjælpe os med dette Arbejde. Alle de, der er interesseret i Sagen, gaar det jo let nok med. De, der egentlig ikke har Interesse i Sagen, beder jeg for de andres Skyld at indsende Fotografi og Skema, saa vi kun kommer til at mangle dem, der ikke vil i Bogen. De kommer der nu alligevel, men kun med Navn og Dimissionsaar.

Denne Opfordring gælder ogsaa dem, der ikke staar i Elevforeningen, og da de ikke har faaet Skemaet tilsendt, beder jeg om, at der maa blive agiteret for Sagen gennem Brevmapperne eller paa anden Maade.

Enhver, der ikke har faaet eller ikke i Øjeblikket har et Skema, kan faa det ved Henvendelse til Willadsen.

Sørg nu blot for, at der kommer Fart i Sagen, og indsend Skema og Fotografi snarest. Der er jo nu forløbet et Aar af den Tid, vi skulde have brugt til Forberedelsen.

Hvis jeg kun tager Hensyn til min egen personlige Magelighed, kunde jeg ønske, at Sagen strandede. Det vilde være det letteste; men jeg tror ikke, det er det bedste, og derfor har jeg overvundet mig selv til at skrive paa-gaaende om Sagen og derigennem udsat mig for at blive opfattet som ubehagelig og paatrængende.

M. LAMBERTSEN.

.....

HASLEV SEMINARIUM I 1931.

NU da Juledagene er forbi, og det nye Aar nærmer sig, kommer atter som en af mine traditionelle Opgaver den at give gamle Haslevitter en lille Beretning om, hvad 1931 bragte deres gamle Skole, en Opgave, der fører det med sig, at en selv ved Aarsskiftet kommer til at lade det gamle Aar passere Revy forbi sig, og giver Lejlighed til i Tankerne at dvæle ved nogle af de vigtigste Begivenheder i Seminariets Liv i 1931.

Med Hensyn til Lærerkæfter er der ingen Forandring sket udover det, at da Bekendtgørelsen af 4. Maj 1931 angaaende Undervisningen efter den ny Seminarielov kom, bestemte den, at der skulde gives Undervisning i Sprog og Sløjd i den kommende 1. Klasse; vi maatte derfor efter Ferien have Lærere i disse Fag, og Undervisningen i Engelsk blev da overtaget af Translatrice Frk. Sigrid Kruse (Datter af Malermester Kruse, Jernbanegade, Haslev), og Undervisningen i Sløjd, der først kunde tage sin Begyndelse fra 1. November, overtoges af Lærer Aage Eriksen, Haslev Gymnasium (dim. fra Seminariet 1914). Klassen har 3 Timers Undervisning om Ugen i Engelsk og 2 i Sløjd. Ellers har Seminariets Lærere de samme Fag som tidligere. 2. og 3. Klasse gaar jo efter den gamle Ordning, og det er kun 1. Klasse, der omfattes af det nye, og her er vi endnu kun saa kort fremme, at der ikke kan siges videre herom endnu.

I Begyndelsen af Skoleaaret fejrede Seminarielærerne

Grahn og Lambertsen 25 Aars Jubilæum for deres Ansættelse ved Seminariet fra 22. August 1906. De stedlige Aviser bragte i den Anledning Artikler om Jubilæarerne og deres Arbejde, ligesom de ogsaa saavel af Seminariets Bestyrelse som dets Elever og deres Kollegaer fik overrakt Gaver som Paaskønnelse for deres 25-aarige Virke.

Hvad angaar Forholdet til Haslev Kommuneskole, der siden 1905 har været benyttet som Øvelsesskole for Seminariet, har vi faaet oprettet en Kontrakt angaaende Seminarieelevernes Uddannelse i »Praktik« (Ledelsen af denne, de deltagende Lærere, Betaling for Undervisningen m. m.). Saavel fra Øvelsesskolens Ledelses Side som fra Seminariets ansaa man det for ønskeligt at faa en saadan Kontrakt oprettet. Efter Udarbejdelsen, der fandt Sted i Samraad med Overlærer Pedersen, behandledes Udkastet og tiltraadtes af Haslev-Frerslev Skolekommission, Haslev Kommuneskoles Lærerraad og vedtoges dernæst af Haslev-Frerslev Sogneraad i Begyndelsen af Juni Maaned og er senere stadfæstet af Skoledirektionen for Ringsted-Alsted Herreder. Overenskomsten er traadt i Kraft 1. Aug. 1931 og er gældende for 25 Aar til 31. Juli 1956.

Ved Undervisningen i Praktik har de samme Lærere kræfter virket i 1931 som i 1930, nl. Overlærer V. Pedersen (til hans Død den 17. September), Lærerinde Frk. Claessen og Lærerne H. O. Nielsen, V. Thure og K. B. Nielsen, ligesom Overlærer Pedersen førte op i Praktik ved den afsluttende Eksamen paa Seminariet den 14.—16. April.

Elevantallet viser en lille Nedgang fra i Fjor, hvilket skyldes Forberedelsesklassen, hvor der ved Begyndelsen af Skoleaaret kun var halvt saa mange Elever som ellers. Men paa de fleste af de øvrige Seminarier har der ogsaa kunnet mærkes en betydelig Nedgang i Tilgangen til Forberedelsesklasserne. Dette kan dels skyldes, at Uddannelsen er bleven forlænget med et Aar, og dels de vanskelige økonomiske Tider for mange (særlig Landbostan-

den, hvorfra mange af vore Elever kom). Siden er dog Antallet vokset en Del, saa vi ved Begyndelsen af Februar venter at have omkring 25 i Klassen. Ved Aarsskiftet 1930 var der 24 Elever i III Klasse, 33 i II Klasse, 31 i I Klasse samt 32 i F. Kl. Ialt 120 Elever. Ved Udgangen af 1931 er de tilsvarende Tal: 33 i III Klasse, 34 i II Klasse, 28 i I Klasse samt 21 i F. Klassen. Ialt 116.

Til den afsluttende Eksamen i April og Maj Maaned (Eksamen i praktisk Skolegerning og Gymnastik afholdes nu før den skriftlige Eksamen) bestod samtlige indstillede 23 Elever med følgende Gennemsnitskarakterer: 1 ug?, 2 mg×, 11 mg, 5 mg?, 3 g× og 1 g. Dimissionen fandt Sted Fredag den 22. Maj. Godt fjorten Dage senere, Natten mellem den 6. og 7. Juni, blev en af Dimittenderne, Joh. Johansen fra Skellebjerg, paakørt af en Bil paa Landevejen fra Slagelse til Kalundborg og dræbt med det samme. Vi vil bevare Mindet om ham som en brav, flittig og pligtopfyldende Elev, afholdt af Kammerater og Lærere. Ved hans Begravelse Lørdag den 12. Juni paa Skellebjerg Kirkegaard var Lambertsen og jeg, 3 af de nuværende Elever og en Del af hans gamle Klassekammerater til Stede.

Til 1. Del af Lærereksamen indstilledes og bestod samtlige 33 Elever i II Klasse. Til Oprykningsprøven til II Klasse bestod samtlige 31 Elever i I Klasse og oprykkedes. Optagelsesprøven til I Klasse afholdtes i Dagene 23.—26. Juni. Til denne indstillede sig 38 Aspiranter, hvoraf 3 ikke bestod Prøven, og 1 ikke ønskede Optagelse; af de bestaaede 34 optoges i I Klasse det tilladte Antal 28. Som i tidligere Aar viste Overlærer Pedersen, Lærerinderne Frk. Claessen og Kymer, samt Lærerne H. O. Nielsen, V. Thure og S. P. Jensen-Rungsted Seminariet den Ære at fungere som Censorer ved Prøven.

Efter Afslutningen af 1. Del havde de fleste af den nye III Klasses Elever en meget vellykket Udflugt til Bornholm, hvor de modtoges gæstfrit af gamle Elever og havde Lejlighed til paa Cykleture at bese de fleste af de smukke

historisk og geologisk berømte Minder og Egne. I de Dage, der var Optagelsesprøve, havde II Klasse Sommerlejr, der i Aar var henlagt til Rersø pr. Slagelse.

Da den ved den nye Seminarielovs Ikrafttræden paa- budte Undervisning i Sløjd krævede Indretning af et Lokale til denne, rejste jeg i Begyndelsen af Juni til København for at forhandle med Sløjdinspektør Krog Clausen og Kommunalærer R. C. Rasmussen (dim. herfra 1914) om Spørgsmaalet. Jeg blev modtaget med megen Elskværdighed, saa forskellige Sløjdlokaler paa Skoler, og senere var Sløjdinspektøren og Rasmussen bilende herved for sammen med Næstformanden, Dr. Götzsche, og Arkitekt Hallelev, Haslev, at se paa Lokalteterne i Seminariets Tagetage. Da det efter Opmaalinger viste sig, at der meget godt kunde indrettes saavel Sløjdlokale som Oplagsrum i den vestlige Halvdel af Loftetagen (ud mod Fodboldpladsen), besluttedes det, efter at Planerne var billiget af Forretningsudvalget, at tage fat paa Arbejdet for om muligt at faa det færdigt i Løbet af Sommerferien. Tegningerne udarbejdedes af Arkitekt Hallelev, der ogsaa førte Tilsyn med Arbejdet. Der blev lavet en ny Trappeopgang til Loftet, og Loftbrædderne blev lagt om; der blev af Bræddeskillerum, der indvendig beklædtes med Massonit, lavet et smukt Sløjdlokale 12 m langt og 5 m bredt. I Taget mod Boldpladsen paasattes 4 Kviste, hvori de nye Vinduer lagdes ind for at give tilstrækkeligt Lys. Der indlagdes elektrisk Installation og Centralvarme, ligesom Gulvet senere blev belagt med Linoleum (ligeledes Trappen), dels for at der skulde blive lettere at gøre i Stand, og dels for at dæmpe Lyden, om der skulde være Undervisning i Lokalet nedeunder. Hele Arbejdet udførtes af stedlige Haandværksmestre. Murerarbejdet af H. P. Hansen, Tømrerarbejdet af Schwartz, Snedkerarbejdet af Ahrens, Installationen af Elektricitet af Klifoth, af Varme af Qvist-Hansen og Linoleumsbelægningen af Sadelmager Brandt, medens alt Sløjdinventaret leveredes af »Dansk Sløjdscole«, Værnedamsvej,

København, i Oktober Maaned, saa Undervisningen, efter at alt var stillet paa Plads og bragt i Orden, kunde tage sin Begyndelse fra November Maanedes Begyndelse. Nu velkommen til at se det! Vi synes, at der er bleven udført et meget smukt Arbejde, og at vi nu kan byde vore Elever gode Vilkaar at arbejde under m. Hensyn til Sløjd. Ogsaa Sløjdinspektør Krog Clausen og Lærer Rasmussen var meget veltilfredse med Lokalet, da de saa det færdigt. Hvad Omkostningerne angaar, da beløber det sig, alt Inventaret medregnet, til ca. 12,400 Kr. Foreløbig maa vi blive staaende herved; som Fremtidsønske staar saa Indretning af et biologisk Laboratorium og Opførelse af en ny Cyklestald; men nu maa vi jo se, hvordan Fremtiden vil stille sig i økonomisk Henseende.

Saa snart Tegningen til Sløjdlokalet var approberet, og Arbejdet paabegyndt, rejste min Hustru og jeg til Norge, dels for at komme lidt ud fra det daglige Slid og for at faa lidt Ferie, da det havde været lidt smaat med det de to foregaaende Somre, formedelst Arbejder paa Seminariet. Vi sejlede til Oslo og tog derfra med Toget til Tretten Station i Gudbrandsdalen, hvorfra vi pr. Bil tog op til Gausdal Højfjældssanatorium, hvor vi tilbragte ca. 4 Uger i smukke Omgivelser og ret nød den friske Fjeldluft. Gausdal ligger 780 Meter over Havet og lige Nord for hæver en Top, »Skeikampen«, sig til 1120 m. I klart Vejr havde vi derfra overordentlig smukke Udsigter, bl. a. til Rondern og Jotunfjeldene. Paa Hjemturen tog vi med Toget op gennem Gudbrandsdalen til Domaas og derfra med den nye Bane over Dovrefjeld til Trondhjem. Der saa vi den følgende Dag Byen, Domkirken, Kongsgaarden m. m. og rejste saa om Aftenen atter over Dovre til Oslo og videre til Trollhättan, hvor vi saa de nu ikke synderlig store Vandfald, men større Industrivirksomheder, for over Gøteborg-Helsingborg at vende tilbage til Haslev. Jeg skylder ogsaa at fortælle, at i Sommer er Søndergade bleven grundforbedret og bagefter asfalteret, og i Løbet

af Sommerferien fik Vejen fra Søndergade over til Seminariet («Traverbanen») samme Behandling, saa den nu altid, selv i Regnvejr, er ren og behagelig at færdes paa, hvilket ogsaa viser sig ved den flittige Brug, der gøres af den i Frikvartererne.

I Begyndelsen af det nye Skoleaar havde III Klasse sammen med Lambertsen og jeg de sædvanlige Ture til Ringsted, Fjenneslev, Bjernede og Sorø samt til Frederiksborg Slot (med Slangerup Kirke). I og II Klasse har ligeledes haft geologiske og botaniske Udflugter til Lellinge, Stevns Klint, Fakse Kalkgruber m. fl. Steder sammen med Seminarielærerne Hougaard og Jensen.

Midsommerfesten, der arrangeres af Sønderjydske Forening, afholdtes paa Boldpladsen den 25. Juni; her var samlet mange Mennesker. Oberstløjtnant S. Bang (forhen Ringsted) talte, og bagefter sang Seminariets Elever St. Hanssangen, medens Baalet, der i Aar var usædvanlig stort, antændtes og brændte.

I Statsunderstøttelse til trængende Elever modtog vi i September Maaned 11,300 Kr., der fordeltes saaledes:

6300 Kr. til 23 Ansøgere i III Klasse.

5000 Kr. til 20 (af 27) Ansøgere i II Klasse.

Halvdelen af Understøttelserne (der gives i Portioner fra 200—400 Kr.) udbetaltes de paagældende med Halvdelen den 12. Oktober, medens den resterende Halvdel vil blive udbetalt den 1. Februar 1932.

Af Skrikes Stiftelse fik 2 Elever i III Klasse henholdsvis 70 og 50 Kr. i Februar Maaned, 3 Elever i III Klasse fik hver 200 Kr. af Gerickes Legat, 2 Elever i II Klasse fik hver 175 Kr. af Grev Schacks Sølvbryllupslegat. En Elev i III Klasse og en i II har faaet hver 400 Kr. af Birchs Legat. En Elev i I Klasse fik 100 Kr. af »Bogmærkefondet«. En Elev i III Kl. og to i II Kl. har hver faaet 100 Kr. af det Reventlowske Skolelegat. Derudtil har en Række Elever faaet Understøttelse af deres Hjemsteds Skoleraad, varierende fra 50—325 Kr. pr. Aar.

For de 100 Kr., som Seminariets Elever overrakte Bestyrelsens Formand ved Jubilæet 1930, købtes i Februar Maaned en Gengivelse af Rafaels »Skolen i Athen«. Billedet er ophængt i III Klasse.

Som tidligere har vore Elever ogsaa i 1931 haft Bibtimer dels klassevis og dels i Kredse. Kredsene har fast Mødeaften den 3. Lørdag i hver Maaned,

Ligeledes har der ogsaa i 1931 været holdt en Del Foredrag og talt paa Festsalen, i Reglen hveranden Lørdag Aften, ligesom Elevernes Diskussions- og Underholdningsforening »Baunen« ogsaa har haft sine Aftener. Følgende har i 1931 talt til vore Elever:

Adjunkt Langballe, Haslev: »Den gamle By« (m. Lysbilleder. Sekretær Bøytler: En Rejse gennem Argentina (m. Lysbilleder). Landbrugskandidat Andersen: Fra min Rejse i Spanien, Italien og Nordafrika (m. Lysbilleder). Samme i Efteraaret: Fra min Rejse til det hellige Land (m. Lysbilleder). Th. Gravlund: »Min Folkeforskning som Grundlag for min Hjemstavnsdigtning«. Lærer Nææs, Norge: Idrætsbevægelsen i Norge (med Demonstration og m. Lysbilleder). Pastor Bonde-Petersen, København: Søge og finde. Missionær Winding: Fra Assam. Dyr læge Hornemann, Haslev: Om Fugle (m. Demonstrationer).

Desuden har den norske Recitator P. Sigurth i Februar Maaned givet en Oplæsning af forskellige norske Forfatteres Værker, ligesom jeg efter Ferien 1931 en Aften fortalte om Rejseindtryk fra Norge.

»Baunen« har haft enkelte Diskussionsaftener, bl. a. »Tidsspørgsmaal« indledet af tre Elever, samt enkelte Aftener med musikalsk Underholdning.

Af andre Begivenheder i Aarets Løb vil jeg endnu nævne en Fodboldkamp med Elever fra Jonstrup den 5. September, hvor Haslev sejrede. Om Aftenen havde vi en festlig Sammenkomst i Gymnastiksalen med Chokolade, Taler og musikalsk Underholdning af Seminariets Orkester. Den 3. Oktober var vore Elever i Vordingborg til

Fodboldkamp og Slyngboldkamp, hvor de oprettede det Nederlag, de led i Fjor herhjemme mod Vordingborg.

Fredag den 22. Maj holdtes Afslutningsfesten for Dimittenderne i Gymnastiksalen. Formanden, Provst Blom, talte først, og dernæst overrakte jeg de nye Lærere og Lærerinder deres Eksamensbeviser. Skolekonsulent Kaalund-Jørgensen overværede den første Del af Højtideligheden og talte ogsaa til de nye Lærere. Senere blev der talt af adskillige af Lærerne, Eleverne og disses Forældre, til vi skiltes henad 10^{1/2} Tiden.

Den 22. December sluttede vi saa 1931 med den sædvanlige Julefest, hvorved vi i Aar havde den Glæde at se mange gamle Elever. Vi samledes ved 7 Tiden paa Seminariet, og adskillige af Deltagerne benyttede Lejligheden til at se det nymonterede Sløjdlokale. Under Orgelpræludium af Musiklærer Grahn gik vi derpaa ind i Festsalen og omkring Juletræet, medens der lød en af de kendte Julesalmer. Efter at Julekomiteens Formand havde budt velkommen, og Julekoret under Ledelse af Seminarist Bækgaard havde sunget en flerstemmig Salme, talte Formanden, Provst Blom, hvorpaa Deltagerne gik ned i Gymnastiksalen, der som sædvanlig var meget smukt pyntet. Ved Bordet takkede jeg Festkomiteen for det smukke Arrangement, ligesom ogsaa Næstformanden, Dr. Gøtzsche, havde Ordet, efter at en til Lejligheden digtet Sang var sunget. Mod Sædvane forblev Deltagerne i Salen, medens Bordene ryddedes. Og saa tog Seminariets Orkester fat og spillede bl. a. »Festmarch«, Stkr. af Carl Nielsen, Wagner: Pilgrimskor af Tannhäuser, Schubert: H. Moll Symfoni. Efter Desserten spillede Mozart: Eine kleine Nachtmusik. Seminarielærer Lambertsen sluttede derpaa Aftenen og Aaret med en Andagt, hvorpaa vi skiltes med gensidige Ønsker om en »glædelig Jul«.

Ser vi tilbage paa 1931, kan vi kun have Grund til at sige Gud Tak. Tak for gode Arbejdsvilkaar, for gode Resultater, for gode Minder og fordi vi uden Hindringer

Demittenderne 1931.

Fra venstre til højre:

1. Række f. o. Chr. Hansen, Poul Jensen, Kjærsgaard Rasmussen, Arthur Andersen,
2. Række. Karl Jensen, Hans Abrahamsen, Spanggaard Kristensen, Edmund Bruun, Sverre Petersen.
3. Række. Alfred Nielsen, Johs. Johansen*, Chr. Blegvad Jensen, Edv. Larsen, Georg Preisler.
4. Række, Vils Petersen, Margrethe Munk, Gudrun Andreasen, Anne Laustsen, Ellen Pedersen, Anker Møller.

*) Død ved Bilulykke.

Tre af Holdet er ikke med paa Billedet.

har kunnet udføre vort Arbejde. Jeg vil ogsaa gerne sige alle gamle Haslevitter, der med Kærlighed følger deres gamle Seminarium, og det mærker jeg jo lejlighedsvis, at der er mange, der gør, en hjertelig Tak for udvist Interesse og Kærlighed i 1931, ligesom jeg ogsaa ønsker Dem alle Lykke og Guds Velsignelse i Deres Arbejde og Ger-ning i det kommende Aar.

Med venlig Hilsen til alle fhv. Elever.

Deres hengivne

N. H. RASMUSSEN.

Haslev, den 29. Decbr. 1931.

LIDT OM MODERNE NATURVIDENSKAB.

MAN hører ikke saa sjældent fra kristelig Side Bemærkninger om, at Naturvidenskabens Holdning over for Religionen ikke længere er fjendtlig, som den var for en 20—30 Aar siden, men at den endog paa visse Punkter stiller sig velvilligt forstaaende over for Begreber, som ellers hører en oversanselig Verden til.

Det er ikke Meningen her at tale om Forholdet mellem Religion og Naturvidenskab. Naturvidenskab som saadan har ikke noget med Religion at gøre; men dens Resultater har ofte været anvendt i Kampen mod Kristendommen, og det er som Vaaben i denne Kamp, at den moderne Naturvidenskabs Resultater ikke egner sig saa godt. Hensigten med denne Artikel er da at fortælle saa let forstaaeligt som muligt om nogle af de Resultater og Synspunkter inden for

moderne fysisk Forskning, som kan have givet Anledning til en Ændring i denne Retning.

*

I forrige Aarhundrede havde den fysiske Forskning en jævn, men hurtig Udvikling. Ved Hjælp af de mekaniske Grundlove, som allerede Newton havde givet fast Form, i Forbindelse med de elektromagnetiske Grundlove, som Maxwell nu opstillede, syntes man at beherske næsten alle Fysikkens Omraader. Særlig de sidste fik en rig Anvendelse, og mange haabede saa smaat, at man i disse saakaldte Maxwellske Ligninger havde en Slags Generalnævner, som det efterhaanden nok vilde lykkes at faa de forskellige Fænomener inden for Fysikkens mange Afdelinger til at gaa op i.

Dette Haab blev for mange, navnlig uden for Naturvidenskabsmændenes egen Kreds, til en sikker Tro paa, at man i disse Love havde samlet alt, hvad der var at sige om den fysiske Verden. Ved grundig Forskning vilde det nok vise sig, at de uden at føre til Selvmodsigelser kunde forklare det hele. Det var simpelt og ligetil altsammen. Man følte sig sikker og tryk, ligesom den jævne Mand føler sig sikker over for de simple mekaniske Grundlove. Denne Forestilling om den fysiske Verden som noget hjemligt og velbekendt har rimeligvis dannet Grundlaget for den Materialisme, der var saa eneraadende inden for Aandslivet i Slutningen af Aarhundredet. De fysiske Love gjaldt jo ogsaa inden for den levende Organisme, og mange var ikke i Tvivl om, at ogsaa Sjælelivet til syvende og sidst lod sig forklare ud fra disse Love som et Vekselspil mellem det Stof, man kendte saa godt.

Det, der skete omkring ved Aarhundredskiftet, kan sammenlignes med det, der skete, da Kopernikus fremsatte Tanken om, at det var Jorden, der bevægede sig. Tidligere havde Jorden været Verdens Midtpunkt, og i dens Verden følte man sig hjemmevant og tryk. Alt syntes jo at være til for vor Skyld. Selv Himlens Myriader af Stjerner gik i Kreds om Romerkirkens mægtige Peterskuppel. Og saa pludselig blev

Jorden forvandlet til et Støvnug i et uhyre, ukendt Univers. Menneskeheden var atter blevet fremmed i Verden.

Noget lignende skete nu. De fysiske Love og Teorier, som vi nu kalder de klassiske, mente man at kende helt godt, og saa aabenbarede de dog en fuldstændig Mangel paa Evne til at forklare de Fænomener, man nu blev stillet over for i Atomfysikken og dermed beslægtede Dele af Fysikken. De gamle mekaniske Grundlove viste sig kun at være Tilnærmelseslove. Rummet og Tiden aabenbarede hidtil upaaagtede Egenskaber, som den menneskelige Anskuelsesevne maatte krympe sig ved at tilkende dem. Med Stoffet gik det ikke stort bedre; det vilde ikke adlyde de klassiske Love, og de Love, som det syntes at foretrække, forligedes heller ikke godt med vore tilvante Anskuelsesformer. Kort sagt: den fysiske Verden var ikke saa ligetil, som mange havde tænkt, og det var nødvendigt at slaa ind paa helt nye Veje for igen at finde Sammenhæng og Orden i den.

Ligesom man paa Kopernikus'es Tid maatte forlade det Synspunkt, der for den umiddelbare Anskuelse stod som det eneste rigtige, saaledes maatte man nu erklære de Billeder, som vi ifølge vor umiddelbare Anskuelse danner os af Rummet, Stoffet, Bevægelse o. s. v., for misvisende og gale, selv om de i høj Grad er nyttige for os i det daglige Liv. I det følgende skal gives en lille Antydning af visse Enkeltheder i det Verdensbillede, som man nu har forsøgt at danne sig paa det nye Grundlag.

*

Som bekendt er Lyset et Bølgefænomen, og da man ikke saa godt kan tænke sig Bølger i ingenting, har man opfundet Æteren, et Slags Fluidum, som findes overalt, saavel i det tomme som i det stoffyldte Rum. Denne Æter er Mellemledet ogsaa ved de elektromagnetiske Kraftvirkninger og vel ogsaa for den almindelige Tiltrækning. Men hvis Æteren eksisterer, saa maa Jorden bevæge sig gennem den med en

Fart af ca. 30 km i Sek., hvilket er Jordens Hastighed omkring Solen.

Amerikaneren Michelson gjorde allerede i Firserne Forsøg paa at paavise denne Bevægelse, eller den deraf følgende Ætervind, men med negativt Resultat. Det er vist ikke for meget sagt, at dette negative Resultat har fremkaldt en af de største Revolutioner, som den fysiske Forskning kender, idet det har tvunget Fysikerne til at danne sig helt nye Forestillinger om Rumnets og Tidens Natur. Dette Forsøg aabnede nemlig ved den fysiske Verden en Egenskab, som ikke passede ind i vort almindelige Verdensbillede, det, som vi alle kender, og som vi vel er kommet til paa Grundlag af vore Erfaringer og ifølge vore medfødte Erkendelsesevner. Det var først Tyskeren Einstein, som i sin almindelige Relativitetsteori skabte et nyt Verdensbillede, hvori ogsaa dette Forsøgsresultat fik sin naturlige Plads. Det er umuligt at give en populær Fremstilling af dette Verdensbillede, men et Par herhenhørende Forhold skal antydes.

Som bekendt har Rummet tre Dimensioner: Længde, Bredde og Dybde. En Flade derimod har kun to Dimensioner, og Linien kun een. Vil man nu forsøge at forestille sig noget med fire Dimensioner, saa mislykkes det sikkert for alle Mennesker, og dog siger Einstein, at saaledes er det Rum i Virkeligheden, som vi lever i. Hvis vi var Fladevæsener, der levede i en plan Flade uden Tykkelse, saa vilde vi ikke kunne slaa en Knude paa en Snor eller slippe ud af en Cirkel uden ved at gennembryde Omkredsen. I et tredimensionalt Rum ved vi, at dette kan lade sig gøre. I et firedimensionalt Rum skal man endog kunne kæde to Ringe sammen uden at aabne dem, eller slippe ud af en lukket Kugle uden at røre Overfladen, naturligvis paa en for os tredimensionale Væsener uanskelig Maade.

Den bedste Forestilling om et saadant Rum faar man ved at tænke sig de Problemer, som et todimensionalt Væsen kan blive stillet overfor i et tredimensionalt Rum. Vi tænker

os ham boende paa en stor Kugleflade. At denne Flade er krum, kan han ikke forestille sig, thi dertil kræver Anskuelsen tre Dimensioner, og hvis Kuglen er stor nok, vil han heller ikke mærke dens Krumning i sine fysiske Maalinger og Iagttagelser. Han vil tro, at hans Verden er »lige« og uendelig i alle Retninger, og hvis nogen fortæller ham, at hans rette Linier vender tilbage i sig selv, og at hans Rum (Kuglefladen) ikke er uendeligt, men danner et afsluttet Hele, selv om det jo er uden Grænser, og at hans Trekanter ikke har Vinkelsummen 180° , hvis han blot tegner dem tilstrækkelig store, saa vil det for ham være sort Tale altsammen. Paa samme Maade er vi stillet over for et firedimensionalt Rum. Det har netop de tilsvarende Egenskaber. Universet er ikke uendeligt, selv om det er uden Grænser; det er »krumt«, selv om det langt fra er saa regelmæssigt som Kuglen. En ret Linie vender tilbage i sig selv, saaledes at man med tilstrækkelig god Kikkert skal kunne se den samme Stjerne paa to modsatte Steder af Himlen. Den euklidiske Geometri, d. v. s. den, vi lærte paa Seminariet, gælder kun for mindre Omraader af Verdensrummet. Væsener, som behersker fire Dimensioner, vil kunne gaa igennem lukte Døre o. s. v.

Endnu mere mystisk lyder det, naar vi faar at vide, at Tiden er denne fjerde, ubegribelige Dimension. At vi opfatter den anderledes end de andre tre, skyldes blot visse fysiske Forhold, ligesom f. Eks. det er Jordens Tiltrækning, der gør, at vi opfatter lodret og vandret som væsensforskellige. Den russiske Matematiker Minkowski har endog dristet sig til at opstille Ligningen: $3 \cdot 10^{10} \text{ cm} = \sqrt{\div} 1 \text{ Sek.}$

Ifølge dette gaar vi altsaa igennem Tiden med en voldsom om end imaginær Fart. Hvis vi til daglig Brug bevægede os med lignende Hastighed langs en af Rummets almindelige Dimensioner, vilde dette nye Verdensbillede ikke forekomme os mere besynderligt, end det gamle gør nu. Det paastaar i hvert Fald Tilhængere af Einsteins Teori.

En anden Følge af Teorien er den, at Massen ikke er konstant, men kan omsættes til Energi, og omvendt følger deraf, at Energi har Masse, d. v. s. Vægt. En Kanonkugle i Fart skal altsaa være tungere end den samme Kugle i Hvile. Det er dog kun smaa Vægtmængder, det drejer sig om. Et Gram af et hvilket som helst Stof indeholder saaledes alene i Kraft af sin Masse ca. 10^{13} kgm. Dette er nok til at løfte en Byrde paa 1 Million Tons op paa Jordens højeste Bjerg. Der er dog ingen Udsigter til, at Energi skal kunne fremskaffes ad denne Vej foreløbig — heldigvis, maa man vel sige, naar man betænker, hvad de hidtil kendte Sprængstoffer især anvendes til.

De to Begreber Masse og Energi gaar altsaa her op i en højere Enhed. Dette betyder rimeligvis, at Erkendelsen af disse Ting er blevet dybere, men det maa indrømmes, at det er sket paa Anskuelighedens Bekostning.

*

Den næste Omvæltning af de klassiske Begreber tog sin Begyndelse i Aaret 1900, da den tyske Fysiker Planck ud fra Betragtninger over et sort Legemes Udstraaling kom til det Resultat, at Energien i Form af Varme eller Lys ikke udstraales jævnt, men i smaa Portioner, som han kaldte Virkningskvanter, og hvis Størrelse kun afhænger af Svingningstallet for den paagældende Straaling.

Tidligere vidste man, at Stoffet bestod af Atomer. Ifølge Plancks Opdagelse skulde Energien nu ogsaa være af atomistisk Natur. Det havde man hidtil ikke drømt om. Da Kvanterne imidlertid er meget smaa, greb denne Opdagelse ikke ind i ret mange af de almindelige fysiske Love. Ligesom man f. Eks. godt kan opfatte Ler som en jævn Masse, fordi Kornene, hvoraf det bestaar, er saa smaa, saaledes kan man ogsaa i mange Tilfælde opfatte Energien som kontinuert eller jævn. Hvis vi imidlertid vilde begynde at undersøge Leret under Mikroskop, saa vilde vi hurtigt opdage, at det er saa som saa med Jævnheden. Og saaledes gik

det netop med Energi, da Fysikken begyndte at beskæftige sig med de enkelte Atomer. Thi i Forhold til det enkelte Atom er det Planckske Virkningskvantum ingenlunde nogen lille Størrelse. Opfatter vi Atomet som et lille Solsystem (Bohrs Atommodel), da er et enkelt Energikvantum i Stand til at lave adskillig Forstyrrelse, at slaa Planeter ud af deres Baner og tildele dem svimlende Hastigheder. I denne lille Verden kan man altsaa ikke købe for 2 Kr. Energi, som man kan paa Elektricitetværket her, men den kan kun faas i uhyre Portioner, og hvad værre er, hele Portionen skal bruges paa een Gang.

At Kvantebegrebet er en alvorlig Anstødssten for de klassiske Teorier, ser vi maaske bedst, naar vi tænker paa Lyset. Ifølge Kvanteteorien saa maa Lyset opfattes som en Regn af Smaaprojektiler, de saakaldte Lyskvanter, der udslynges fra Lysgiveren med en Hastighed af $3 \cdot 10^{10}$ cm pr. Sek. Men ifølge de klassiske Teorier saa er Lyset en Bølgebevægelse i Æteren. Ja, i Grunden er hele det klassiske Verdensbillede bygget op paa denne Forudsætning; selv de Maalinger og Beregninger, der har ført til Opdagelsen af Virkningskvantet, forudsætter de klassiske Teoriers Rigtighed. Bølge teorien er da ogsaa stadig nødvendig for at forklare en Mængde af Lysets Egenskaber, navnlig alt hvad der angaar Interferens; men for at forklare andre Egenskaber er det afgjort lige saa nødvendigt at antage Partikkelopfattelsen. For et normalt Menneske synes de to Teorier at udelukke hinanden, men Naturen synes at sige noget andet. Det er vanskeligt at danne sig en Forestilling om, hvad Lyset »egentlig« er, naar det samtidig kan opføre sig paa to saa forskellige Maader. Nogen Løsning af dette Dilemma har man vist ikke endnu, men man har slaaet sig til Taals med en Slags Forklaring, som skal omtales senere, og som navnlig Niels Bohr har gjort sig til Talsmand for.

Endnu værre Ting faar Kvanteteorien imidlertid paa sin Samvittighed, naar vi kommer til Atomforskningen; thi her

er det selve Aarsagssætningen, det er galt med. Det er da ogsaa særlig dette Punkt, man fra forskellig Side har taget sig til Indtægt, f. Eks. som Argument for den menneskelige Viljes Frihed. Sagen er maaske dog knap saa højtidelig, som det lyder til.

Naar Fysikken synes at maatte give Afkald paa en absolut Aarsagsforklaring af Fænomenerne og i Stedet for taler om en Sandsynlighedslov, saa er det vist kun, hvad man altid har kunnet vente, idet den første eller inderste Aarsag jo altid maa være skjult, og saa stemmer det med den videnskabelige Metode at sige, at den ikke er til (nemlig som fysisk Realitet). Hvad der principielt ikke kan paavises, det er ikke til. At Videnskaben erklærer et Fænomen for aarsagsløst, behøver altsaa kun at betyde, at Aarsagen principielt ligger uden for dens Erkendelsesomraade. Men der er det nye i den foreliggende Situation, at Videnskaben selv har erkendt og maalt Grænserne for det Omraade, hvor den maa give Afkald paa en Aarsagsforklaring.

Det er vel umuligt uden en Del fysiske og matematiske Forudsætninger at faa en Forestilling om den moderne Atomfysiks Resultater; men maaske man kan faa et Begreb om den Maade, paa hvilken Aarsagsloven synes at svigte. Vi tænker os et Gram Radium. Af dette Stofs Atomer vil et vist Antal hvert Sek. eksplodere og derved give Anledning til Udsendelse af de noksom bekendte Straaler. I Løbet af to Tusind Aar vil der kun være et halvt Gram tilbage. Men spørger man, hvorfor netop dette Atom eksploderer i dette Øjeblik, da kan ingen Fysiker svare. Han kan kun sige, hvor stor Sandsynlighed der er for, at et Atom vil eksplodere inden for en given Tid. Med andre Ord: vi maa nøjes med en Sandsynlighedslov i Stedet for en Aarsagslov.

Nu er der vel i dette Tilfælde med Radium teoretisk set intet i Vejen for, at en Fysiker kunde give sig til at undersøge dette bestemte Atom og maaske ud fra dets indre Tilstand kunde slutte sig til, hvornaar det vil eksplodere.

Men dertil er at bemærke, at man ikke kan foretage en Undersøgelse af et Atom, uden at man maa gribe forandrende ind i dets Tilværelse. Den mindste Budbringer, man har mellem Atomet og Øjet, er jo det Planckske Virkningskvantum, og hvilke Forstyrrelser, det kan foraarsage, er allerede omtalt. Faar man at vide, hvordan det var før Undersøgelsen, saa ved man i hvert Fald ikke, hvordan det er efter. Altsaa: det er principielt umuligt at forudsige, hvad der vil ske, og saa er det aarsagsløst eller rent tilfældigt, hvad der sker, ifølge almindelig videnskabelig Tankegang.

Det kan ikke nægtes, at her, hvor Fysikken opgiver Kravet om Aarsagssammenhæng, bliver der et vist Spillerum for de sjælelige Kræfter til at gribe bestemmende ind i den fysiske Verden. Men det forekommer mig ikke, at Determinismen derved er sat ud af Spillet; thi det næste Spørgsmaal maa blive: Hvorfor greb Sjælen ind? Saa længe Mennesker kan spørge hvorfor, vil den frie Vilje altid være et Paradox. Derimod er der en anden træffende Analogi mellem Atomet og den frie Vilje. Ligesom man ikke kan undersøge Atomet uden at gribe forandrende ind i dets Tilværelse, saaledes kan man heller ikke lade Tanken undersøge sin egen Frihed over for en Viljeshandling uden at gribe forstyrrende ind. Over for en stor og betydningsfuld Handling er min øjeblikkelige Spekulation maaske kun en Biting, som ingen Forstyrrelse volder. Men over for ubetydelige Handlinger vil en saadan Spekulation kunne ændre det hele, idet den selv optræder som medvirkende Aarsag. Tanken kan altsaa af principielle Grunde ikke undersøge Problemet tli Bunds, hvilket igen vil sige — videnskabelig set — at Handlingen over for Tanken i sidste Instans maa staa som aarsagsløs. Dette gælder naturligvis kun ens egne fremtidige Handlinger.

*

Ved det første Forsøg, der blev gjort paa at forklare Atomernes Bygning, gik man naturligvis ud fra, at den almindelige Mekaniks Love ogsaa skulde gælde her. Men

alle Teorier kom til kort, navnlig naar det gjaldt om at forklare Atomernes Udstraaling af Lys, som man havde det for Øje i de mange Grundstoffers forskellige Spektrer. Det var først, da Niels Bohr indførte et Par nye Grundlove, hvori der blev taget skyldigt Hensyn til Kvanteteorien, at det gik fremad. Efter denne Bohrs Teori bestaar ethvert Atom af en Atomkærne, som er positiv elektrisk, og hvori saa at sige hele Atomets Masse er samlet, uden om denne Kærne kredser de negative Elektroner i et Antal, der er karakteristisk for det paagældende Grundstof. Brintatomet har saaledes een Elektron, Uranatomet 92, alle andre Grundstoffer derimellem. Bohr indførte Kvantebegrebet i Atomfysikken, men han beholdt stadig en Del af den gamle Mekaniks Begreber. Han talte om Baner og om Bevægelse og opfattede disse Begreber paa samme Maade, som man var vant til; men det viste sig snart, at dette ikke kunde lade sig gøre. Naar Virkningskvantet engang var indført, saa krævede det sin Ret. Kunde det ikke forliges med de almindelige Begreber og Anskuelsesformer, saa var det værst for disse. Den menneskelige Anskuelsesevne svigtede helt, da det gjaldt om at forestille sig, hvad der sker inde i Atomerne. Man begynder at tvivle lidt paa Menneskets Evne til at forstaa Tilværelsens Sammenhæng, naar man hører, at de Forestillinger, vi har om en saa ligetil Ting som Bevægelse, ikke er saa rigtige, at de kan anvendes inden for ethvert Størrelsesomraade, men at de vilde være helt anderledes, hvis vi var af samme Størrelsesorden som Atomerne. Og det samme kan siges om de fleste andre Begreber fra den almindelige Mekanik.

Denne Mekanik, som er grundlagt af saa store Aander som Galilæi og Newton, er altsaa kun rigtig, naar Talen er om »store« Ting, og det er dette Forhold, der har gjort det saa vanskeligt at finde ud af, hvad der foregaar i de »smaa« Tings Verden. Det er imidlertid lykkedes Tyskeren Heisenberg at lave en ny Mekanik, der har Gyldighed paa begge Omraader, altsaa en Generalnævner, hvori begge Slags Fæ-

nomener gaar op. Det er den saakaldte Kvantemekanik. I denne Mekanik kan man ikke tage Anskuelsen til Hjælp, naar man vil forestille sig, hvad der sker; man kan overhovedet ingenting forestille sig, men maa holde alt fast ved Hjælp af Symboler og matematiske Formler. Hvor besværligt dette er, forstaar man, naar man betænker, hvilken uhyre Rolle Anskuelsen spiller ved Behandlingen af de almindelige fysiske Problemer. Den Heisenbergske Mekanik er man kommet til ad den Vej, som Bohr har anvist i sit saakaldte Korrespondensprincip, nemlig ved at kræve, at de nye Symboler skal blive identiske med de gamle, naar Virkningskvantet nærmer sig ubegrænset til 0. Den almindelige Mekanik er altsaa et Grænsetilfælde af Kvantemekanikken.

*

En af de sidste Overraskelser paa Fysikkens Omraade er de saakaldte Stofbølger, hvis Teori er udarbejdet af de Broglie og senere af Schrödinger. Vi omtalte før, at Lyset og for øvrigt alle elektromagnetiske Bølger ifølge Kvanteteorien maatte opfattes som Partikler. Det Kunststykke, som de Broglie udførte, var kort og godt følgende: Naar det havde vist sig, at det, man hidtil havde opfattet som Bølger, i mange Tilfælde opførte sig, som om det var Partikler, hvorfor skulde man saa ikke prøve at vende Botten om og paastaa, at det, man hidtil havde betragtet som Partikler, f. Eks. Elektroner og Atomkærner, ogsaa skulde være Bølger. Tanken viste sig at være frugtbar. En Strom af Elektroner viste sig at have visse Interferensegenskaber, som lettest lod sig forklare, naar man opfattede dem som Bølgesystemer. Det store Dilemma om Bølgeopfattelse og Partikkelopfattelse gælder altsaa ikke alene Lysets Natur, men ogsaa Stoffets. Tanken synes at kræve et enten—eller, Virkeligheden synes at svare med et baade—og. En Slags Forklaring kan dog, som ogsaa tidligere nævnt, gives.

Lader vi en Lysstraale gaa gennem en fin Aabning og holder en Fotografiplade paa modsat Side, saa vil der paa

Pladen ikke nøjes med at blive et enkelt lysende Punkt, men det vil omgives af flere stærkere og svagere lysende Ringe. Dette er et Interferensfænomen, som let forklares ud fra Lysets Bølgenatur. Holder man sig derimod til Partikkelopfattelsen, og gør man Lysset saa svagt, at der kun passerer een Lyskvant hvert Sekund, saa maa man tænke sig, at der fremkommer et Lyspunkt snart her, snart der paa Pladen, men efterhaanden vil den, hvis vi eksponerer længe nok, sværes paa samme Maade som for med Ringe og det hele. Hvordan skal vi nu, naar vi har givet Afkald paa Bølgeopfattelsen og dermed ogsaa paa Interferensforklaringen, forklare Betydningen af dette Billede? En Aarsagsforklaring kan man ikke give, men man maa nøjes med at betragte Billedet som Udtryk for en Sandsynlighedslov. Af dette kan man nemlig se, hvor stor en Sandsynlighed der er for, at en Lyskvant vil ramme et bestemt Punkt. Man kan se, hvor mange Procent af Lyskvanterne, der træffer i Midten, i første Ring o. s. v.; men man kan intel sige om, hvor en bestemt Lyskvant, der afskydes i et givet Øjeblik, vil ramme.

Det er, som naar jeg slaar Plat og Krone. At Sandsynligheden for at faa Krone er $\frac{1}{2}$, betyder jo ikke, at jeg faar Krone hver anden Gang. Maaske faar jeg kun Krone 2 Gange af 10; men derfor er Loven lige god, naar den siger, at jeg skal faa Krone Halvdelen af Gangene. Hvis jeg kaster tilstrækkelig mange Gange, saa vil Loven nok faa Ret. Paa samme Maade med Lyskvanterne. Vi ved intet paa Forhaand om de enkelte Lyskvanter Bevægelse, men vi har en Sandsynlighedslov, som de retter sig efter, og denne Lov er af en saadan Art, at tilstrækkelig mange Partikler virker som Bølger. Om Aarsagen til dette maa man ikke spørge, thi en Lyskvant kan ikke undersøges, uden at den samtidig sluges af Maaleapparat og Øje, og saa er den jo ikke længere »Objekt« for en Undersøgelse.

Forholdet mellem Partikkel- og Bølgeopfattelse skulde da være dette: Kvanteteorien er den rigtige, men Bølgeteo-

rien giver os den Sandsynlighedslov, som Kvanterne fra Naturens Haand er bestemt til at følge. At vi samtidig maa give Alkald paa en Aarsagsbeskrielse af den enkelte Partikkel, stemmer jo kun med, hvad før blev sagt om Aarsagsloven.

Naturlovene er altsaa i sidste Instans Sandsynlighedslove. Det kunde altsaa tænkes ved et »Tilfælde«, at de svigtede. Jeg kunde jo tilfældigvis faa Krone 1000 Gange i Træk. Dette er i en vis Forstand utilfredsstillende for videnskabelig Stræben, som netop kræver, at man ud fra sin Viden om Fortid og Nutid skal kunne slutte sig til Fremtiden. For Tanken ligger det derfor nær bag ved Sandsynlighedslovene at tænke sig Aarsagslove af lignende Karakter som de almindelige. Det er svært at tro, som Einstein har udtrykt sig, at Vorherre spiller Terninger. Der er da heller intet i Vejen for, at der kan være en saadan dybere Sammenhæng i Naturen. Vi kan blot ikke forlange at kunne følge den. Det er Virkningskvantet, altsaa Naturen selv, som sætter sine Grænser for vor Iagttagelse, idet dette gør, at vi inden for de »små« Tings Omraade ikke kan iagttage uden at forandre det, som iagttages.

*

Af denne lille Oversigt forstaar man, at det for Tiden er vanskeligt at bruge Naturvidenskabens Resultater som Argumenter imod Religionens Paastande. Det er f. Eks. vanskeligt at afgøre, om et Under strider imod Naturvidenskaben eller ej. Mange Gange ser det ud, som om dens egne Resultater strider imod hverandre, og dog maa man antage dem.

Endvidere haaber jeg, at man ved at beskæftige sine Tanker et Øjeblik med disse Emner har faaet en lille Forestilling om, hvor lidt man »egentlig« forstaar af den Verden, man lever i og mener at kende saa godt. Det kan maaske lede en og anden til at tænke paa, hvor langt mere ufattelig for vor Tanke den aandelige Verden da kan være indrettet.

Og endelig kan man jo betænke, at hvor ubegribelig den

ydre Verden end er, saa oplever vi den dog hver Dag uden Vanskelighed paa den Maade, som vi nu en Gang er skabt til. Og netop saaledes ogsaa i Aandens Verden. Gud forstaar vi ikke. Han er større end vore Tanker. Men vi kan opleve ham som den sandeste Virkelighed — ikke som en Gud, der spiller Terninger, men som alle Aarsagernes inderste Aarsag.

H. P. Hansen (1919).

LIDT OM VORT VERDENSBILLEDE.

SAA længe Mennesker har levet paa Jorden, har de ikke kunnet lade være at spekulere over, hvilken Plads i Verdensaltet den Klode har, som vi lever paa, hvordan dens Form og Størrelse er, og hvad alt det øvrige er, som sender Lys til vore Øjne: Solen, Maanen, Planeterne og Stjernerne.

Det kan egentlig ikke undre os, at man til at begynde med maatte regne Jorden for det centrale, hvorom alle andre Himmelleger bevægede sig, ej heller, at man ansaa Jorden for at være flad. Vi er i vore Dage blevet meget klogere, idet vi fra vor Barndom af har faaet at vide, hvordan vi skal opfatte det hele, saa at vi egentlig er kommet alt for let til vor Viden og har glemt eller aldrig faaet fat paa Grundlaget for de gældende Anskuelser om vort fysiske Verdensbillede.

Det er meget vanskeligt i vore Dage til fulde at forstå, hvilken Brydningstid det har været, da Kopernikus i Begyndelsen af det 16. Aarhundrede fremsatte sine Me-

ninger om Solen som den centrale Klode og Jorden som en af dens Planeter. Den Modstand, som den ny Lære vakte især fra Kirkens Side, var saa stor, at den formaaede at sætte en af den nye Læres Tilhængere, den gamle og højt ansete Fysiker Galilei, i Fængsel, og det tog lang Tid, inden det kopernikanske System naaede frem til fuld Anerkendelse, selv om det ikke varede saa længe som at faa fastslaaet den Kendsgerning, at Jorden er rund. Dette sidste er først hævdet af Grækeren Pythagoras ca. 500 f. Kr. og lidt senere af hans Landsmand Eratostenes, Forstander for Museet i Aleksandria, der ikke nøjedes med at mene, at Jorden var rund, men foretog en Maaling. Beboerne i en Landsby ved den første Nil-katarakt nær Krebsens Vendekreds havde lagt Mærke til, at der om Middagen paa Aarets længste Dag ikke fandtes nogen Skygge i deres Brønd. Eratostenes indsaa, at Solen paa den Tid var kommet lodret over Brønden; men han vidste, at Solen paa samme Tid ikke stod lodret over Aleksandria. Dette benyttede han til ved Maaling og Udregning at bestemme Jordens Omkreds og fandt denne til ca. 6000 geografiske Mil, altsaa et forbavsende godt Resultat.

Naar vi betænker, at dette skete i det 3. Aarhundrede f. Kr., og hører, at en fremragende Videnskabsmand paa Kolumbus's Tid nok mente, at Kolumbus kunde komme ned paa den ene Side af Jordkloden, men aldrig op igen paa den anden Side, saa forstaar vi, hvor vanskeligt det var for nye Opfattelser at vinde frem.

I de sidste Aarhundreder har astronomiske Iagttagelser og matematiske Beregninger arbejdet Haand i Haand, saa at vi — som nævnt — fra vi er smaa kan lære Grundtrækkene i vor Verdensopfattelse, ligesom vi lærer den lille Tabel. At der nogen Sinde paa det Omraade skulde komme en ny Kopernikus, har vi vanskeligt ved at tænke os.

Det var derfor med nogen Overraskelse, at jeg sidste Sommer læste en Bog af en Tysker K. Neupert i Augs-

burg, idet han deri opruller et helt nyt Verdensbillede. Han kalder sin Bog »Umwälzung«, og den bærer Navnet med Rette.

Neupert fremhæver først, at ikke al astronomisk Viden beror paa Iagttagelse og Maaling, men ogsaa paa Fortolkning af Iagttagelserne og Maalingerne. Al Bevægelse er relativ, og det bliver derfor et Spørgsmaal om Fortolkningsmaaden, om man vil mene, at Jorden gaar rundt om Solen, eller Solen gaar rundt om Jorden. Her er naturligvis Maaling af Afstandene i Himmelummet af stor Betydning; men Neupert giver sig saa til at latterliggøre disse Maalinger, idet han hævder, at deres Finhed er helt meningsløs. Desuden grunder alle Maalinger i Himmelummet sig naturligvis paa, at Lyset har retlinet Gang, men hvad om nu det ikke var Tilfældet? Hvad om nu Lyset gaar efter krumme Linier, en Slags Cirkelbuer eller lignende? Neupert prøver saa ud fra denne Antagelse at bygge et nyt Verdensbillede op, og hans Resultat er dette: Jorden er nok rund, men kan nærmest sammenlignes med et Æg. Vi bor dog ikke som almindelig antaget uden paa Ægget, men paa Skallens Inderside, medens Sol, Maane og Stjerner findes i Æggets Indre. Jordoverfladen runder altsaa ikke nedefter i Forhold til vort øjeblikkelige Staaested, men opefter. Det er saaledes et helt ørkesløst Spørgsmaal, hvad der er uden for Jorden; thi vi kan aldrig sanse andet, end hvad der er i det Hulrum, som Jordskorpen omslutter.

Det kendte Fænomen, at man af et Skib, der nærmer sig, først ser Mastetoppene, og som man plejer at regne for et Bevis for Jordens Runding, forklarer Neupert ved blot at henvise til Lysets krumlinede Gang. Naar Skibet er langt borte, gaar de Lysstraaler, som rammer os, oven over Mastetoppene, idet de krummer stærkere end Havfladen.

Fiksstjernerne sidder paa en Himmelkugle i Midten af Hulrummet, og paa Grund af Lysstraalernes krumlinede Gang kommer det til at se ud, som om de var spredt ud

i alle Retninger, thi vi henlægger altid en Stjernes Sted efter den retlinede Retning, hvori Lyset fra den kommer til os. Himmelgloben med Fiksstjernerne drejer sig i et Døgn en Gang rundt om sin Akse, medens Jordskorpen er urokkelig faststaaende. Imellem Jordoverfladen og Himmelgloben bevæger sig rundt om Globens Akse i Rækkefølge fra Jorden og indefter: Maanen, Solen og Planeterne.

Hele Verdensrummet bliver saaledes kun det Rum, som Jordkloden nu menes at udfylde, altsaa et Rum med Diameter ca. 12700 km, saa at alle Afstande og Størrelser er umaadelig smaa i Sammenligning med, hvad vi er vant til at regne med.

Solen er ikke en saadan varm Klode, som vi plejer at mene; den er derimod stærkt radiumholdig og kan derfor udsende Elektroner i vældige Mængder.

Neupert gennemgaar de forskellige astronomiske Foreteelser og giver mere eller mindre velbegrundede Forklaringer derpaa, alt efter sine forud fastsatte Antagelser, særlig om Lysets Gang.

Om alt dette kunde man straks mene, at Neupert aabenbart ikke ved ret meget om, hvad Astronomerne har fundet ud af i det sidste Hundrede Aar. Saaledes forholder det sig dog ikke. Han har et godt Kendskab til Astronomernes Forklaringer, men hævder, at hans egne er de rigtige. Saa lukker han Øjnene for det, han ikke vil se, og stirrer saa meget stærkere paa sin egen Ide.

De Vinkler, som skal maales, er i mange Tilfælde meget smaa; men det er alt for let købt, naar han afviser Muligheden af at maale Vinkler paa Brøkdele af Sekunder med Nøjagtighed, idet han siger, at naar en Cirkel først deles i 360 Grader, en Grad i 60 Minutter og 1 Minut i 60 Sekunder, saa er en Vinkel paa en Del af 1 Sekund umulig at maale. Her undlader han meget fornuftigt at nævne, at hvis man vil sigte til Maanen fra to forskellige Steder paa Jorden samtidig, f. Eks. fra Danmark og fra Syd-Afrika, saa vil Sigtelinierne danne en Vinkel paa ca.

1 Grad, altsaa 3600 Gange saa stor som en Vinkel paa 1 Sekund. Ud fra dette maa Maanens Afstand dog kunne beregnes med ret stor Nøjagtighed. Denne Afstand er 384000 km, hvilket meget daarligt passer med, at hele Rummet skulde have en Diameter paa kun 12700 km.

Men al denne Tale om Maaling af Vinkler har selvfølgelig kun Betydning, dersom Lyset gaar efter rette Linier. Nu har Einstein ganske vist fundet, at Lysstraaler, der passerer tæt forbi Solen, afbøjes en lille Smule, en Vinkel paa 1,7 Sekund. Men dels er denne Afbøjning meget lille, og dels er den uden Betydning for Spørgsmaalet om Straalernes Gang i Rummet i Almindelighed. Det er saaledes en Paastand grebet ud af Luften, at Lyset gaar efter krumme Linier, og at bygge et helt Verdensbillede op paa en saadan Paastand er noget farligt. Allerede Kendsgerningen om Skibsmasterne, der først kommer til Syne, viser, at Lysstraalernes Bane maa krumme endda temmelig stærkt, naar de skal krumme stærkere end Havfladen. De her nævnte Fænomener iagttages jo nemlig inden for en Afstand af 10–20 km, og naar Lysstraalernes Krumning paa disse Afstande er saa stærkt kendelige, maa det ogsaa være muligt direkte at paavise Krumningen paa andre Maader. Da dette ikke har kunnet lade sig gøre, kan man ikke andet end nære stor Tvivl om Rigtigheden af Neuperts Paastand, og dermed falder Grundstenen for hele Bygningen.

Om Newtons Paavisning af, at Maanens Fald ind mod Jorden under Maanens Omløb følger de samme Tiltrækningslove, som gælder for Legemers Fald nær Jordens Overflade, har Neupert ikke andet at sige, end at det maa være et Tilfælde, at Beregningerne stemte saa godt, og i Neuperts Øjne et beklageligt Tilfælde.

Sandsynligheden for, at Neuperts Verdensbillede skal sejre over det kopernikanske, er ikke stor; men det er alligevel forbavsende at se, hvilke Resultater man kan komme til, naar man begynder med et helt nyt Postulat og lader Fantasien rigtig faa Fart. Saaledes set er Bogen

interessant at læse, og mange vilde intet have imod at Neuperts Verdensbillede var rigtigt. Det vilde gøre det hele mere hyggeligt og hjemligt, end naar vi skal skue ud i det vældige Rum, som Astronomerne nok kan beskrive for os med Tal, men som vi egentlig ikke kan fatte med vor lille Forstand.

Fredericia, i Februar 1932.

A. SAXE.

HJEMSTAVNSRØGT.

DET gælder vist for alle Mennesker, at hvad de ejer i rigt Maal, skønner de for lidt paa, og de tænker ikke paa, at Morgendagen vil kræve sit. De regner med, at der vil være nok ogsaa i Fremtiden; det er en gal Betragtning, eller rettere, det er galt, at der ingen Betragtning er. Følgen bliver let, at man en Dag staar paa bar Bund. Det gælder ikke blot Penge, men ogsaa andre materielle Værdier.

De Værdier, som denne Artikel skulde pege paa og sige om: pas paa dem, mens de er til Stede! er de, som Hjemstavnen ejer. At værne om dem kaldes Hjemstavnsrøgt.

Mangfoldige Mennesker tænker aldrig paa disse Værdier, langt mindre paa, at de bør værnes. Jeg hørte oprindeligt til den Gruppe Mennesker, og jeg tror, at Grunden dertil maa søges i, at jeg blev flyttet meget omkring i min Barndom og Ungdom. Jeg fik ikke en egen Hjemstavn, blev i den Henseende rodløs. Tænk paa

dette, I mange Fædre, som ofte skifter Embede. I berøver jeres Børn deres Hjemstavn og tager en stor Værdi fra dem. Vi behøver blot at tænke paa een Ting: Sproget dvs.: Dialekten. Siden 1910 har jeg ikke kunnet tale min Moders Maal, Kalundborgjydsk, eller Sjællandsk i det hele taget, hvilket er mig en stor Sorg. Nogle vil maaske sige, at det er der ingen Grund til at være ked af, for næst Sydsjællandsk er der ingen Dialekt saa grim som Kalundborgjydsk. Meget muligt, kære Læser, men hvad svarede den lille Dreng, da man spurgte ham om den skønneste Kvinde. — »Min Mor!« Jeg haaber, at mine fire Børn, som nu s n a k k e r udmærket F y n s k og t a l e r udmærket R i g s d a n s k, stedse maa kunne begge Dele.

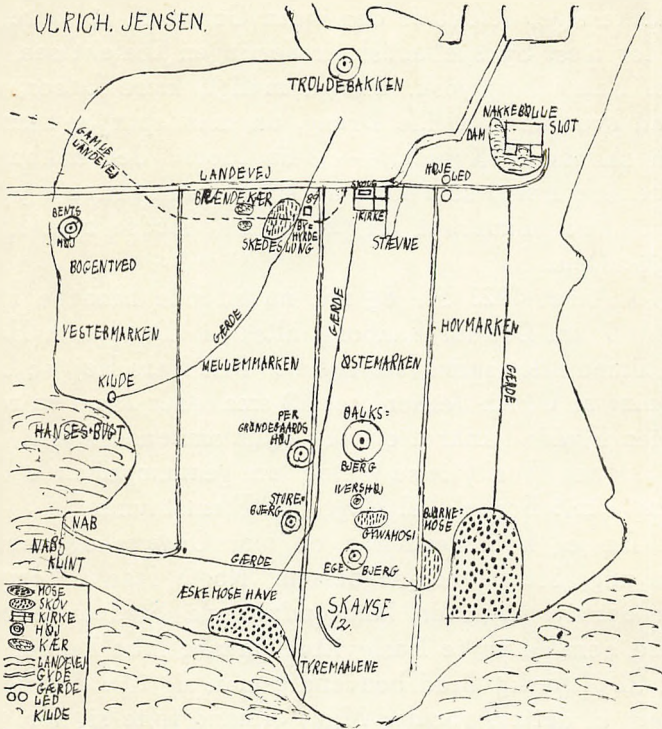
I Aaret 1923 fik jeg mit nuværende Embede i Aastrup 7 km Øst for Faaborg, altsaa i »Danmarks Have« og tilmed i det skønneste Hjørne. Fra Ivers Høj (se Elevtegning af Ulrich Jensen) ses 12 smaa Øer »som en rejse-lysten Flaade« ankret op ved Fyns smilende Kyst.

Denne Forflyttelse betød en gennemgribende Ændring i mit Forhold til Begrebet Hjemstavnen.

Da jeg kom hertil laa en stor Opgave og ventede paa mig, Stednavneoptegnelsen. Nogle Aar i Forvejen var der iværksat en landsomfattende Stednavneoptegnelse, som de yngre Haslevitter maaske ikke kender meget til. I særlig Grad henvendte man sig til Lærerne om Hjælp til dette Arbejde. Min Formand følte sig for gammel til at tage fat, og derfor blev det mig, der kom til at udføre Arbejdet.

I Løbet af to Aar gjorde jeg Opgaven færdig. Det blev to interessante Aar, og de fik sin store Betydning for min Undervisning i Historie, et Fag, som mine Klassekammerater vist vil huske ikke havde min udelte Interesse. Endnu er der Afsnit i Børnenes Pensum, som jeg ikke spilder mange Ord paa.

Af Hensyn til de yngre Læsere skal jeg give et Eks. paa Optegnelsen. Hver Optegner fik et Sognekort, et Skema og en Vejledning, og udrustet med disse Vaaben gik man fra Dør til Dør, snakkede, skrev, drak Kaffe og røg Tobak. Glemmes skal da heller ikke alt det hjemme-

bryggede fynske Øl, der blev mig saa uundværligt, at min Kone maatte til at brygge.

Skemaet saa saadan ud:

Nr.	Lydskrift.	Retskrivning.	Bemærkninger.
12	sgå-nsn	Skansen	Opkastet af Strandmilsen.
89	sgē-s le	Skedes Led	Her boede Byhyrden, og Lande- vejen skar Gærdet.

Numrene findes ogsaa paa Sognekortet og viser, hvor Skansen og Skedes Led er.

Naar vi i Historie naar 1807—14, besøger vi Skansen og Ivers Høj, hvorfra Sognefogden, som var Chef for Strandmilitzen, signaliserede til sine undergivne, og Børnene faar de Oplysninger, jeg er i Besiddelse af.

Ved en saadan Stednavneoptegnelse kommer man i Besiddelse af en Mængde positive historiske Kundskaber om det Sogn, hvor man har sin Gerning. Det anbefales alle Lærere at gøre sig bekendt hver med sit Sogns Optegnelser eller, hvis Arbejdet endnu ikke skulde være gjort, da selv gøre det. Men i saa Fald haster det; thi mange gamle Stednavne er allerede »begravede Navne«, og hver Dag gaar andre i Graven med den gamle Generation.

Ved mit Optegnearbejde kom jeg i Forbindelse med en 80-aarig Enke, Anne Lovise, hvis Far havde betydelig lokalhistorisk Interesse, hvilket nok var sjældent for 50 Aar siden. Efter sin Fars Anvisning havde Anne Lovise udarbejdet et Kort over Aastrup By før Udflytningen, der her faldt saa sent som 1822—29. Dette simple Bykort har sin store Værdi deri, at der ikke findes noget officielt Kort over den gamle By, fordi en bedragerisk Herregaardsforvalter kom for Skade at kaste det i Fjorden, da han kastede sine falske Regnskaber bort. Nu kender alle i Sognet Anne Lovises Kort; thi 4. Kl. tegner dette Kort, naar vi gennemgaar Landboreformerne, som altid behandles rent lokalhistorisk, idet jeg til min Raadighed har forskellige gamle Folianter (Gaver fra gamle Folk), som beretter om Landbo- og Tiendekommissionernes Forretninger i Aastrup 1822 og om Hoveriet for hver enkelt Gaard. Det er Historie, der interesserer de store Børn. Naar vi har tegnet Kortet, gaar vi en Tur i »den gamle By« og finder, hvor »vor Gaard laa«, og hvad »min Tipoldefar hed«.

I Forbindelse hermed omtales hin 10. Sept. 1822, da Sognets 27 Bønder trak deres Lod, endvidere om det store Arbejde med Anlæg af ny Veje, Stier, Grusgrave o. s. v., som vi hver har Lejlighed til at se.

Sognets gamle Degn tænker vi venligt paa, naar vi gaar Bytur. Han boede fra 1690'erne til 1827 paa Kirkegaarden, hvor »han nu for Tiden har saa indskrænket en Bolig« (hedder det).

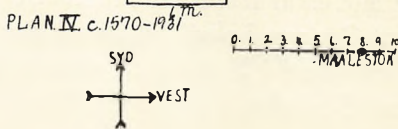
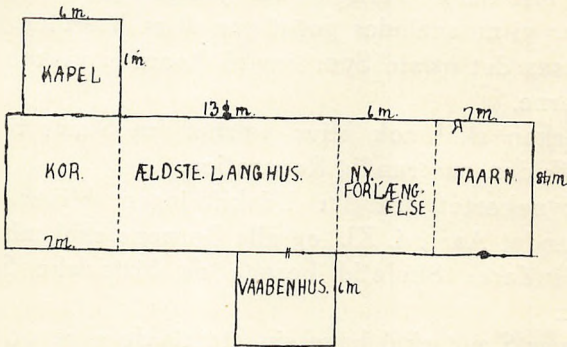
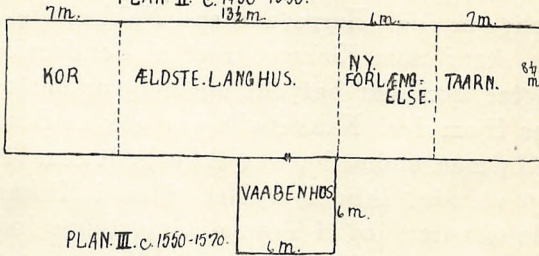
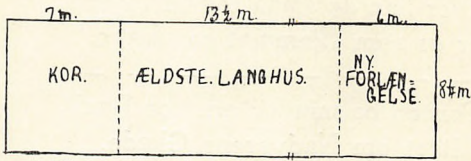
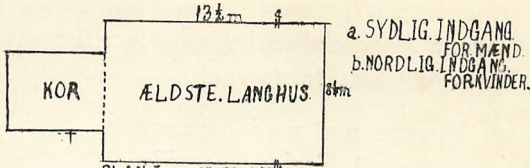
Alt dette Hjemstavnstof drager vi fra i dette Afsnit af Historien. Ja, mere endnu. — Vi véd, hvor de gamle Stengærder gik og inddelte Sognet i Herregaardsløkkerne (Hovmarken), Øster-, Mellem- og Vestermarken, samt Overdrevet Bogentved, hvor der dyrkes »Båwe«, Boghvede. Rester af disse Stengærder, som paa Grund af deres Siksakform gav Kvæget Ly og Læ for hver en Vind, staar endnu. Vi kender »La.fohöji (Ladefogedhøjen) i Hovmarken, hvorfra der holdtes Udkig med Hovbønderne. Ja, hver Høj og hvert Hul har sin Historie, den maa Børnene høre, saaledes at »hver Plet har faaet Stemmer«.

Af Byens gamle Gaarde er ikke meget igen, de blev revet ned og genopbygget paa den ny Lod; men det meste er allerede for længe siden fornyet. (Aastrup Udskiftning har Ord for at være den bedste Udskiftning i hele Landet. Alle Gaarde ligger midt i Lodden, som har en næsten kvadratisk Form. Aastrup By blev omtrent sløjftet). Vi véd, at den først udflyttede Gaard i Folkemunde fik Navnet »Bo'ens Fo'nærmls« (Bondens Fornærmelse), og at han, som fik Lod paa Overdrevet, græd.

En af den gamle Bys Bygninger har dog bevaret sin gamle Plads, vor gamle Kirke. Den skal 4. Kl. lære at kende grundigt; det skal der være Tid til, og det kan der blive, da det er urimeligt i 4. Kl. at læse Middelalderen før Kalmarunionen Punkt for Punkt; man nøjes med Kulturhistorien. Altsaa udruster vi os en Dag med Blyant,

Papir og Metermaal, og saa gaar vi op til Kirken og maaler den op og tegner Grundplaner.

SIGRID. HANSEN.

I »Trap« findes der mange Oplysninger om Landets Kirker, saa Stof er der nok af. Maaske ogsaa dette Kirkestudium (ind- og udvendigt) kunde skabe lidt ekstra Interesse (Kærlighed?) til det gamle Gudshus, hvori de fleste af Børnene er døbte og skal konfirmeres. I saa Fald var Besøget ikke forgæves.

Husene dog med Kirkenavn,
bygte til Frelserens Ære,
hvor han de smaa tog tit i Favn,
er os som Hjemmet saa kære.

— — — — —
Fonten os minder om vor Daab,
Altret om Nadverens Glæde.

Endelig er der Herregaarden, Nakkebølle hedder den, den staar som Kirken urørt af Bondereformerne. Adelsslægter, som har betydet noget i vor Historie, har haft deres Hjem der. Nakkebølle var nok et Besøg værd med 4. Kl.; men endnu har jeg ikke bedt om Tilladelse, skønt jeg véd, jeg ikke faar Nej. Men i Kirken hviler disse Adelsslægter, og i skønne Gravstenes Indskrifter kan vi læse om en »erlig og velbyrdig Mand«.

Har vi nu saaledes peget paa disse Værdier, saa bliver altsaa det næste Spørgsmaal, hvordan vi kan bevare Værdierne.

Kirken skal nok blive værnet fra Slægt til Slægt, nylig fik den en grundig Reparation.

Sognekortet fra før Udskiftningen bliver fornyet hvert andet Aar i 4. Kl., og alle Børnene skal mindst een Gang i deres Skoletid besøge de historiske Steder i Sognet.

Hver Slægt skal have sin Stamtavle skrevet. Det er en udmærket Opgave i skriftlig Dansk for de ældste Børn, som har deres Rod i Sognet, at skrive deres Stamtavle. Læreren har Kirkebøgerne, som Barnet kan laane, og

Barnet kan spørge »Bedste«. Om en og anden i Slægten findes maaske Træk, som er værd at nedskrive.

Hjemstavnsrøgten bør dog ikke alene tage Sigte paa Børnene, skønt det sikkert giver de bedste Resultater. Men vi bør ogsaa have de voksne i Tanker.

Da Udskiftningen, som nævnt, faldt saa sent her, har vi i »min Tid« kunnet holde to 100 Aars Jubilæer. Det første var i Anledning af Skolens Udflugtning 1827. Vi holdt en stor Fest for Børn og Forældre. I to Demonstrationer viste Børnene, hvorledes den indbyrdes Undervisning foregik i den nye Skoles første Tid, og Skolemuseet havde sendt en Repræsentant hertil med gamle Bøger, Tabeller, Ferle, som tillige med egne Ting dannede en lille Udstilling af gammelt og sidste nyt.

Det andet Jubilæum holdtes i Anledning af Udskiftningens lykkelige Afslutning 1829.

Det var i Maj 1929. Ungdommen havde bundet Majkransen til Forsamlingshusets Flagstang, og vor gamle Lærer, Kandidat S. P. N. Togeby, holdt Foredrag om Bøndernes Liv gennem Tiderne, og jeg om det gamle Aastrup. Der er ingen Tvivl om, at saadanne Fester bidrager til Hjemstavnsfølelsens Vækst.

I Hjemmene ved Gilder har man et interessant Samtalestof i Hjemstavns Historie, hvorved ofte gamle Navne, Sagn og Træk om originale Personer kommer frem.

Det, som vanskeligt lader sig bevare, er de gamle Redskaber og Brugsgenstande: Hagle, Rok, Stole, Kister, Potter. Paa Gaardenes Lofter ligger disse rare Sager; skønne Lerpotter har jeg set henkastet under en Rulle, Varmebækkener og Lysestager i en ormædt Kiste fra 1769. Disse Sager maa frem i Dagens Lys, reddes fra Undergang, dvs. de skal pudses op og ned i Stuen eller paa Museum. Med Hensyn til Bevarelsen er det sidste at foretrække.

Det ideelle er her et lille Museum i hvert Sogn i

eller nær ved Skolen. Mit Ønske er en lille Bygning i gammel Stil med Plads til Sognebogsamling og til Sognemuseum, smukt beliggende i en Skolehave med en Afdeling for de Planter, som de gamle Husraad kender.

Sognemuseet skal ikke være en Sammenstuvning af f. Eks. ensartede Stenøkser o. s. v., men de gamle Redskaber skal opstilles som til Brug.

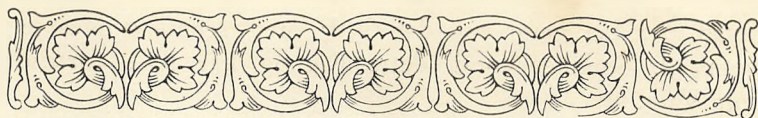
Her skal gemmes gamle Dokumenter, Skøder, Synsforretningspapirer, Familiebilleder, Byhornet og Bysens Kæp. Kan man ikke faa det bedste, maa man ty til det næstbedste, Museet for et Opland, f. Eks. Landmaaler-gaarden i Gummerup (Vestfyn) eller det nyeste: Hjemstavns-museet i Faaborg. (Maa jeg anbefale mine Læsere at besøge disse, naar De kommer til Fyn). Som bevarende Faktorer maa da selvfølgelig ogsaa nævnes »Historisk Samfund«s Aarsskrifter, og som noget særligt for Fyn, et smukt Maanedsskrift, der hedder »Fynsk Hjemstavn«, redigeret af Lærer Frydendahl, Krarup pr. Espe.

Til Slut skal det fremhæves, at Hjemstavnsrøgten allerede viser sin Virkning. Da jeg i Efteraaret i »Embeds Medfør« var ude at samle ind til »Faaborg Hjemstavns-museum«, mødte jeg flere Steder en glædelig Nænsomhed for de gamle Ting. »Nej, nu har den Kakkellovn staaet her siden 1778, saa tror jeg ikke, jeg kan nænne, den skal ud af Gaarden«. Saadan sagde man ikke for 10—15 Aar siden. Da sagde man til Antikvitetshandleren: »Hvad vil du give for den?« Det er en glædelig Forandring, og den skal vi være glade for.

Folk har selv lært Hjemstavnsrøgt!

V. W ü r d e n P e d e r s e n.

DANSK SKOLESLØJD.

REDAKTØREN har bedt mig om en Artikel til vort Aarsskrift, og jeg var letsindig nok til at love det, skønt min Tid om Vinteren er meget stærkt optaget. Jeg maa nu sande, at »love er ærligt, men holde besværligt«. Det er ikke let at finde et Emne, som ikke tidligere er omtalt. Jeg har set efter og er kommet til det Resultat, at »Sløjd« ikke har været nærmere omtalt i Aarsskriftet. Da jeg i 10 Aar har haft ca. Halvdelen af mine Timer i Sløjdsalen, er det naturligt, at mine Tanker er gaaet til dette Fag efter Stof til min Artikel, og skønt jeg føler, at flere af Aarsskriftets Læsere sikkert kunde gøre det bedre, saa giver jeg mig dog i Lag med Arbejdet; thi sit Løfte skal man jo holde — ogsaa til en Redaktør.

For at undgaa Misforstaaelser skal jeg straks meddele, at jeg selvfølgelig har hentet mit Stof fra forskellige dygtige Sløjdmænds Udtalelser i Foredrag og Tidsskriftet »Dansk Skolesløjd«, og at kun den mindste Del er eget Produkt.

Endvidere ønsker jeg at bemærke, at naar jeg i det følgende ved Omtalen af »Sløjd« kun taler om »Dansk Skolesløjd«, saa er det ikke, fordi jeg ikke regner Askov-Näas Sløjd for noget; men udelukkende fordi jeg kun har haft med »Dansk Skolesløjd« at gøre i Teori og Praksis.

Mit første Kendskab til Ordet »Sløjd« stammer fra Seminarietiden i Haslev, hvor jeg første Gang hørte det, medens vi gik i tredie Klasse. Dengang anede jeg ikke,

hvad der laa gemt bag det Ord; men senere droges jeg som gl. Snedker mod dette Fag og har ikke fortrudt mit Valg.

Ordet »Sløjd« er imidlertid af en meget ældre Dato, og gemt i Betegnelsen »Haandarbejde« gaar det tilbage til vor Skolelov af 1814. I den staar der, at der i Forbindelse med den øvrige Undervisning skal oprettes Haandgerningsskoler for Drengene, for at de tidligt kan faa naturlige Evner og Anlæg udviklet, faa Lyst til Arbejdsomhed og blive nyttige Borgere. Men det maa ske paa en saadan Maade, at disse Øvelser for Haand og Øje giver en god Smag og ikke virker skadeligt for Legemets Udvikling. Der foreslaas f. Eks. Snedkeri, Drejeri og Smedning samt Filing. Hvis Forholdene ikke tillader forannævnte Øvelser, foreslaas Arbejder i Pap og Straa. Da Hovedhensigten er at udvikle Børnenes naturlige Anlæg — og derigennem føre dem i den Livsstilling, de egner sig for, er det rimeligt, at det økonomiske Spørgsmaal lades ude af Betragtning ved Valg af de forskellige Haandværk, man vil benytte i disse Haandgerningsskoler. Dette var særlig møntet paa Købstæderne, hvor den — dengang endnu paa Landet kendte Husflid — var forsvundet. Saaledes var Lovens Teori; men Virkeligheden kom langt fra til at svare dertil de første Aartier.

Det er først i den sidste Menneskealder, der er kommet Fart i Arbejdet for Haandarbejdets Indgang i Skolerne.

Den Mand, som bærer Æren for dette, er afdøde Sløjdinspektør Axel Mikkelsen.

Han er født i Hjørring og levede sin Barndom og Ungdom i Nordjylland. Han syslede med Værktøjsarbejde, særlig Metal- og Træfag. Han var selv udlært Smed. En kort Tid sejlede han som Sømand; senere fik han en Maskinfabrik med Jernstøberi i Brønderslev. En Del unge Mennesker arbejdede paa hans Fabrik, og under Arbejdet med dem kom han til det Resultat, at et mere planmæs-

sigt og regelbundet Arbejde vilde føre hurtigere til Maalet, end naar Undervisningen var mere tilfældig.

Fra 1875 til op i Firserne udformede han i store Træk de Enkeltheder, der kendetegner »Dansk Skolesløjde«.

Hans Lærlinge fik Lov til selv at vælge deres Fag efter Lyst, Evne og Anlæg. De blev opøvet i den til Faget hørende Tegning og fik tillige Undervisning i almindelige Skolefag. Samtidig søgte han at vække deres Interesse for og Forstaaelse af gode Arbejdsstillinger. Der arbejdedes paa Værkstedet i 7 Timer og 3 Timer til teoretisk Undervisning.

I 1879 udvidedes hans Virksomhed med en Fortsættelsesskole for fagløse unge Mænd. Han anvendte her Snedkeri som Hovedfag. Senere oprettedes en Aftenskole for større Skoledrenge.

Da Lokalerne var smaa, konstruerede han Høvlebænke opstillet i Kolonner, og Værktøjet blev gjort mindre efter Elevernes Behov.

I disse Skoler tilrettelagdes Arbejdet efter Fagets Elementer i Stedet for efter Fagets Anvendelse. Her fik han den Tanke, at en lignende Undervisning kunde gives allerede i Barneskolen, og han arbejdede ivrigt for at komme til Klarhed over Muligheder og Betingelser for Tankens Realisation. Han mødte allerede paa det Tidspunkt enkelte forstaaende Venner, der paa forskellig Vis støttede ham i hans Bestræbelser.

1882 besøgte han Nääs og stiftede Bekendtskab med Navnet »Sløjde«, og det blev ham klart, at under dette Navn maatte hans Tanker føres til Sejr.

Efter hans Hjemkomst besluttede han at ofre sine Evner og Kræfter helt for sin »Kongstanke«: Sløjdens Indførelse i Børneskolen. Han solgte 1883 sin Virksomhed i Brønderslev og flyttede til København i Haab om at møde Forstaaelse for sine Idéer; men han blev skuffet og maatte en kort Tid tage Stillingen som Leder af Næstved tekniske Skole. Til denne knyttede han en særlig Sløjde-

skole. Men allerede i Foraaret 1885 kunde han igen forlade Næstved for at overtage en Snedkerskole paa Nytorv i København. Denne omdannede han til en Sløjdscole for Børn og voksne; men Elevernes Forskellighed lagde ham Hindringer i Vejen for hans Forsøg med den Undervisningsform, han mente baade var den ideelle og den nødvendige for Sløjdundervisning — Klasseundervisning —, hvis Sløjden skulde vinde Indgang i Barneskolen.

Endelig 1885 kom den længe ventede Lejlighed til Forsøget, idet han da blev Lærer ved E. Slomans Skole, hvor Faget vandt Anerkendelse.

Forstaaende Venner (Herman Trier) traadte til; »Dansk Sløjdforening« blev oprettet til at drage Omsorg for Sløjdens videre Fremgang, og Axel Mikkelsen blev Konsulent for Faget. Han købte Schneekloths Skole paa Værnedamsvej og indrettede den til en Sløjdlærerskole.

Unge ivrige og dygtige Lærere blev uddannede, og Faget studeredes, de enkelte Grene nøje udforsket, Sløjdlærebøger, Modeltegninger, Arbejdsstillinger m. m. blev udgivet.

Sløjden vandt nu frem i Byerne — ganske vist ikke som obligatorisk Fag, saaledes som ment i Loven af 1814, men som frit Fag. De Skoler, som støttedes af »Dansk Sløjdforening«, forbeholdt denne Forening sig Tilsynsret overfor. Dette Tilsyn overdroges til Axel Mikkelsen, der udførte dette som Konsulent til 1907, da han af Ministeriet blev udnævnt til Sløjdsinspektør — en Stilling, han beklædte indtil 1918.

Som omtalt beror det paa Skolemyndighederne, hvorvidt der skal undervises i Sløjde i Skolerne eller ikke; men Statistikken viser, at der er ca. 3—400 Skoler, som har indført Sløjdundervisning, og der undervises alene i »Dansk Skolesløjde« ca. 3500 Børn. Deraf er langt de fleste selvfølgelig i Byerne; men ogsaa mange Skoler paa Landet er kommet med i de senere Aar. Det er jo saadan, at Ministeriet yder Kommunerne Støtte til Indretning og Monte-

ring af Sløjdsalen for Ungdommens Undervisnings Skyld, og det er klart, at hvor der er en Sløjdsal, bliver den ogsaa brugt til Børnene. Det sidste Fremstød, der er gjort fra Regeringens Side, er Bestemmelsen i den nye Seminarie-lov om tvungen Sløjdundervisning paa Seminarierne.

Hvad bestiller man med Børnene i en Sløjdklasse? De mindste Børn lærer »Smaasløjd«; de arbejder med Snor, Papir og Ler. Fra 10 Aars Alderen begynder vi med Træs-løj: Savning, Snitning, Høvling (Limning, Sinkning m. m.). Mange Steder har man endvidere Metalsløjd.

Hvad Nytte er det til? Der tilstræbes naturligvis *ikke at tilvirke* Salgsgenstande og kun delvis Nyttegenstande. Det, der især lægges Vægt paa, er at hjælpe Børnene til almindelig Haandfærdighed, og at fremme Børnernes legemlige og aandelige Udvikling. Samtidig med at dette sker, søger man naturligvis, saa vidt det er muligt, at fremstille enten Legetøj (især de første Aar) eller Nyttegenstande. De sidste kan endog blive ret tilfredsstillende.

Men selv om det endelige Resultat ikke er saa fint, som en Haandværker kunde ønske det, saa er der alligevel noget ved det; thi praktisk talt lærer nu de fleste Drengene i Byerne at haandtere et Stykke Værktøj, og det lykkes mange gennem denne Undervisning at blive klar over den Fremtidsvej, de skal gaa. Dertil kommer, at de 99 af 100 er glade for Faget og gaar til det med Liv og Lyst. Ja, selv en god Historie vrager de til Fordel for Arbejdet.

Det maa heller ikke glemmes, at i Sløjdsalen læres — maaske bedre end i andre Fag — Orden, Præcision og Disciplin, ligesom Sløjdundervisningen selvsagt støtter Undervisningen i Fag som Regning, Tegning m. fl. De lærer Hensyntagen og Hjælpsomhed over for Kammeraterne.

De, som tvivler om Sløjdens Værdi og Berettigelse i Skolen, skulde bare se Børnenes Stolthed og Glæde, naar de drager hjem med et Stykke færdigt Arbejde — det være sig et simpelt Grydebræt, et Damspil eller en Blomster-

søjle, saa vil de forstaa, at denne Glæde over eget Arbejde er en Værdi, der har Betydning ogsaa for Skolens andre Fag.

For Lærerne er det et interessant Fag at arbejde med, derfor bliv Sløjdlærere — de, som har Lyst og Anlæg for dette Arbejde.

A. M. JENSEN.

1.

I min Barndom opvakte Navnet »Sønderjylland« modstridende Følelser i mit Sind, hvad der vel heller ikke kan forundre nogen, naar jeg fortæller, at mine Forestillinger om dette Navn dannedes af tre paa dette Punkt helt modsatte Personer.

Den første Person var min Far — den nøgterne Tænkner — der kort og godt sagde: »Vi har aldrig haft andet end Kævl af Sønderjylland, og vi faar heller ikke andet end Kævl, hvis det nogen Sinde kommer tilbage. Men det kommer forøvrigt aldrig tilbage, for det er noget Sludder og Vrøvl, at een Dansker kan slaa 6 Tyskere«. (Hvad nogle af de gamle troede).

Den anden Person, som mit Hjerte i denne Sag hængte mere ved — var den forrige Ejer af mit Barndomshjem,

en gæv gammel Veteran fra 1864, Anders Christensen (Thybo) . . .

Uden selv at være Sønderjyde var han paa min Hjemegn den smukkeste Tolker af vort nationale Haab, Sønderjyllands Genforening med Danmark, hvilket han troede paa som en Aabenbaring fra Gud.

Han mente endog, at den var saa nær forestaaende, at han skulde faa Lov til at opleve den . . . (Han døde imidlertid, inden Genforeningen fandt Sted) . . .

Medens min Fader med ovenstaaende kunde slaa de fleste Modstandere af Marken, saa kunde han aldrig rokke Anders en Smule fra sin »Tro« . . .

Det skulde »wirkelig naak kom' te aa pass'« . . . Han kunde bare vente og se . . .

Enhver holdt paa sit, og jeg var »lige beknyttet mellem tvende«.

Den tredie Person var en ægte Sønderjyde. Men han var desværre en meget daarlig Repræsentant for Landsdelen, idet han levede derhjemme i Sognet som en sølle drikkældig og raa Person, der døde med en frygtelig Ed paa Læben . . .

Altsaa Forstand, Følelse og Erfaring talte hver sit Sprog.

2.

Saaledes havde jeg det som Barn, og jeg er nær ved at tro, at jeg har det noget lignende endnu.

I alt Fald kan jeg godt sige nu som før, at Navnet »Sønderjylland« opvækker modstridende Følelser i mit Sind, idet visse Forestillinger om dette omstridte Land udløser en lignende festlig og højtidelig Stemning som den, der gaar gennem Edv. Lembckes herlige Sang:

»Du skønne Land med Dal og Bakker fagre,
med grønne Enge og med gyldne Agre«.

Medens andre Forestillinger udløser en Stemning, der bedre harmonerer med

»Slesvig, vort elskede, omstridte Land«.

(Th. Taulow).

Over Sønderjylland ringer der for mig — hvis jeg maa bruge et Billede — en Kirkeklokke over en gordisk Knude.

Klokken lød stærkt, da en gæv Sønderjyde med Glædens Taarer i Øjnene fortalte mig om den store Dag i

Stor Udrykning af tyske Soldater fra Kasernen i Haderslev

(Krigsbillede)

hans Liv, da Trikoloren . . . der vajede over Kasernen i Haderslev i den internationale Periode — blev strøget, og Dannebrog gik til Tops.

»Vi græd af Glæde . . . Vi kunde ikke lade være«.

Eller da han fortalte mig om Kongens Ankomst til Haderslev og Riddet over Grænsen.

Ja, hvor var han og hans Meningsfæller grebet af Dagene i 20erne, af Sangen:

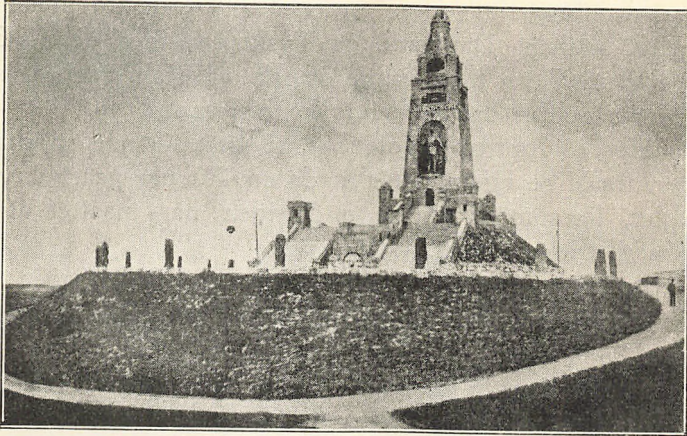
»Det lyder som et Eventyr, et Sagn fra gamle Dage:
En røvet Datter, dybt begrædt, er kommet frelst tilbage«.
og af Mødet . . .

Ja, hvor tog »gamle Danmark« dog ogsaa smukt mod sin »Datter«! Mon der i hele Verdenshistorien findes Magen til Genforening?

Høj og statelig — grebet af Dagens Alvor, ja rørt til Taarer — red vor smukke og tiltalende Konge frem mod og senere i »det skønne Land« . . .

Rank og spændstig sad han — den øvede Rytter — i Sadlen paa den fyrige, hvide Hingst . . .

— Da kom den lille Pige . . . hvilken Symbolik! . . . med Blomster — løftedes op til Kongen af hans stærke

Bismarckstatuen paa Sønderjyllands højeste Bjerg, der endnu er Hjemmetyskernes faste Borg (Knivsbjergfesterne)
Støtten fjernes ved Genforeningen; men Taarnet staar endnu og ses viden om

Arm — slog sine smaa, bløde Barnearme om hans Hals — og kysede ham . . .

Sønderjylland kysede Danmark.

De, der er bundet til Danmark med Kærlighedens bløde Baand som omtalte Sønderjyde, er lykkelige i Dag som for 11 Aar siden, da Genforeningen fandt Sted, selv om »Moder Danmark« har sine Fejl, og selv om Tiderne er onde.

Men som denne Mand er ikke alle Sønderjyder . . . og her er vi ved Knuden . . . den »gordiske Knude«, om man vil.

Der er nu for det første en Del indvandrede og ind-

fødte Tyskere, rigtige Tyskere og Hjemmetyskere (hvoraf de sidste er de værste), som stadig har Øjnene vendt mod Syd, som stadig haaber paa en Løsrivelse fra Danmark.

Dernæst er der en Del Flygtninger — Polakker, Syd-tyskere o. a., — som er kommet herop under Krigen.

De er ikke i Besiddelse af den patriotiske Fanatisme, som Hjemmetyskerne undertiden er det.

Det er saaledes betegnende for den Slags Mennesker, som der forøvrigt er en hel Del af, at de tidt deler sig ligeligt mellem Danmark og Tyskland, idet de f. Eks. lader deres Børn lære baade Dansk og Tysk, eller de selv skiftevis holder danske og tyske Aviser.

Her i Hoptrup Skole har vi flere Gange modtaget Børn fra slige Hjem, efter at de en Tid har gaaet i tyske Skoler, ligesom vi ogsaa undertiden har maattet afgive Børn til tyske Skoler.

En Familie i vort Skoledistrikt ordnede Sagen paa den Maade, at han lod en Del af Børnene søge den tyske, Resten den danske Skole.

Hjemme taltes saa begge Sprog, eller i bedste Tilfælde en Blanding af begge.

Moderen talte Tysk, medens Børnene baade talte Tysk og Dansk.

En anden Løsning praktiseres her i Aar, idet en af de Børn, der søger herværende Skole, samtidig gaar til tysk Konfirmationsforberedelse i Vilstrup . . .

Dansk Skolegang . . . Tysk Konfirmation!

Ja, hvorfor ikke? Faderen taler jo mest Tysk derhjemme, men kan forøvrigt efter Sigende baade Dansk, Polsk og Russisk.

De har tidligere holdt Landsdelens tyske Avis. Men de holder ingen Blade nu, grundet paa de daarlige Tider.

(Af 33 Hjem havde 13 ingen Aviser . . . 3. Klasse. 1930).

Efter ovenstaaende vil man forstaa, at det nationale Spørgsmaal, Genforeningen, Kampen mellem Dansk og

Tysk, ikke spiller nogen Rolle for de i national Henseende nærmest hjemløse Mennesker, Krigsflygtningerne . . . Hvor talrige de er, faar man et lille Indtryk af ved at blade i Vejviser for Haderslev eller en anden By hernede.

En i sin Tid mægtig Mand har fortalt mig, at han prøvede paa at udvise alle de, hvis Navne endte paa —

Dybbølbankerne er Danskernes faste Borg

ski, — sky eller lign. Men den gik ikke. De blev vist tilbage. De er her, og de bliver her.

En ond Skæbne — Krigen — har revet dem op med Rode og plantet dem om heroppe.

— — —

At der i Sønderjylland er baade indfødte og indvandrede Tyskere og Danskere, samt at der er en hel Del Krigsflygtninger, er vel almindelig bekendt.

Men foruden disse fem Slags er der en sjette Slags: Slesvigerne . .

Jeg tillader mig at henvise til en Udtalelse af Docent Dr. phil. Vilh. la Cour: . . . de »siger selv, at de er Slesvigerne. Javel, den slesvigske Følelse i al Ære . . . Men i det lange Løb vil den ikke vise sig bærekraftig nok,

fordi den aandelig talt ikke spænder vidt nok. De store Horisonter vil drage: dansk og tysk . . .«

Se »Modersmaalet« Nr. 135: Side 11. 6te Spalte. 3die Afsnit . . . (Naar jeg bruger en Henviisning, skyldes det, at jeg forleden talte med en tysk uddannet Lærer, der vilde benægte, at den sjette Slags eksisterede) . . .

Endelig udtalte en Dame i Haderslev sig paa denne

Dybbøl Mølle efter Fotografi fra 1864

Maade: »Vi Sønderjyder« er hverken Danskere eller Tyskere, men vi er noget for os selv. Vi er en Grænsebefolkning, en Stødpude og en Kastebold mellem to Nationer, og vi gaar aldrig op i nogen af dem. Snart hører vi til det ene Land og snart til det andet. Saaledes har det altid været, og saaledes vil det blive ved at være«.

Da jeg hørte den Udtalelse, slog det mig, at det var

en maskeret Tysker, der talte. Men ved nærmere Eftertanke er jeg kommet til det Resultat, at hun har Ret.

Medens Flygtningerne intet rigtigt Fædreland har, og medens Danskerne og Tyskerne kun hver har et, saa har disse saakaldte Slesvigere — i alleregentligste Forstand en Grænsebefolkning — nærmest to: Danmark og Tyskland.

Deri ligner de Dansk-Amerikanerne, hvis Hjerter gerne er delt mellem Danmark og Amerika.

Men medens disse gerne er ulykkelige ved denne Tvedeling, saa er »vi Sønderjyderne« lykkelige nok, thi de to Fædrelande ligger ikke langt borte fra hinanden, men mødes, for ikke at sige smelter sammen . . . i Sønderjylland eller Slesvig.

Det er muligt, at alle »vi Sønderjyderne« — inderst inde — hælder mere til det ene Land end til det andet.

Men jeg har dog ogsaa et Bevis for, at Valget mellem Danmark og Tyskland har kostet en stille ung Pige mange Bryderier.

Hun elskede begge Lande — modsat Hjemmefolkene, der tit viste Had til den ene og Kærlighed til den anden Side — og hun havde Familie i begge Lande . . . Hvilket Land skulde hun vælge?

I hendes Hjem talte de Tysk, men hun valgte alligevel Danmark.

(Nogle Mennesker har straks Ordet Overløber i Munden . . . Ja, ja! Prøv at forstaa disse Mennesker, saa kunde det godt tænkes, at man stak Haansordene i Lommen) . . .

Denne stille Type inden for den sjette Gruppe indordner sig stille under alle Grænselandets Omskiftelser, idet de er i Besiddelse af en ganske forbavsende Tilpasningsevne og sproglig Elasticitet, der tillader dem at tale baade Plattysk, Højtysk, Sønderjydsk og Rigsdansk, alt eftersom det gøres nødvendigt.

Men foruden denne ret passive Type er der en mere aktiv — for ikke at sige noget stærkere — Type af »vi Sønderjyder« (hvoraf en Del dog nærmest er dansksin-

dede). Om dem kan man vist ikke sige, at de staar mellem Danmark og Tyskland. Man maa snarere sige, at de føler sig staaende over baade Danmark og Tyskland . . .

For dem er alt Sønderjydske »Første Klasses« — hvorfor de foretrækker »vore egne« alle Vegne — medens alt andet være sig »nordfra« eller »syd fra« er noget andet og ringere.

Denne Type slaar evig og altid paa, at »vi Sønderjyder« værnede dansk Jord i Aarene 1864—1920«,

at »vi Sønderjyder« fik Krigen til at gaa uden om Danmark, fordi vi ikke svigtede under Verdenskrigen« osv. osv.

Vel ved vi alle, at Sønderjyderne har haft en stor Gerning at gøre, at de er prøvet til fulde, men den Helt, der stadig trænger til at minde andre om sine Bedrifter, taber man lidt efter Respekten for, ikke mindst, naar Beretningerne følges af vidtgaaende Krav i Retning af Bod og Tilbedelse.

Som bekendt udtalte Rasmus Chr. Rask: »Sit Fædreland skylder man alt, hvad man kan udrette«.

Dette Ord synes disse Kravets Folk at have fordrejet til: »Vort Fædreland skylder os alt for det, vi har udrettet«.

3.

I disse Tider er Klokken fra Sønderjylland desværre ved at forstumme for mange i »det gamle Land«, idet Eventyret og Drømmen om den fulde Genforening er trykket tilbage, medens Knuden — alt hvad der kan lægges ind i Udtrykket: de sønderjydske Vanskeligheder — er rykket frem i forreste Linje . . .

Ja, ikke alene det, men man kan endog i visse Egne af vort Land spore en tiltagende Antipati imod Sønderjyderne, hvad flere hervedefra har forstaaet.

— (Dette skyldes vel nok de mange sønderjydske Bevægelser, hvis evt. Berettigelse man ikke forstaaer). —

Men det er selvfølgelig den forkerte Vej, og det er

mit Haab, at denne lille Artikel maa virke i modsat Retning, saa det engang maa hedde ogsaa henede i vort elskede, omstridte Land:

»Söndringens tid är förbi«. (Tegnèr).

P. JULIUS DAMGAARD (24).

Hoptrup, Sdr. Jylland.

DE STÆRKE JYDER.

DER er sikkert mange, som kender »de stærke Jyder« af Omtale; men mere Viden om dem har de heller ikke. Denne Bevægelses Historie danner iøvrigt et ejendommeligt Afsnit i vor Kirkes og Skoles Historie, som det nok er værd at stifte Bekendtskab med.

Bevægelsen begyndte i Korning Sogn, som ligger lidt Sydvest for Horsens, og er baade i sin Oprindelse og senere Udvikling helt igennem en Lægmandsbevægelse. Den fremstod i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede, da »Evangelisk-kristelig Salmebog« skulde indføres som Kirkesalmebog, og Balles Lærebog blev paabudt i Skolerne. Disse to Bøger vakte mange Steder stor Modstand hos den jævne Befolkning; hvor Præsterne stod paa Menighedens Side, lykkedes det gerne for dem at faa Striden bilagt, saa man fik Lov at beholde Kingos Salmebog; men anderledes gik det, naar Præsten mod sine Sognebørns Samtykke vilde indføre den nye Salmebog. I Korning Sogn opstod der en saadan Strid mellem Præst og Menighed, at det spurgtes viden om.

Beboerne i Korning var paa den Tid præget af Rationalismens Vantro, og det kunde ofte gaa lystigt til, naar de Korning-Bønder kom sammen til Tiendegilde. Ikke saa sjældent skete det, at de drak for meget, saa Gildet endte med Slagsmaal.

Saa træder Maren Hansdatter frem og fortæller, at hun stundom faar en Aabenbaring fra Gud, og en Dag gaar hun op til Bysmeden Hans Nielsen for at forkynde ham, at han skal stille sig i Spidsen for de vakte i Korning. De følgende tre Døgn tilbragte Hans Nielsen i dyb Grublen og ivrig Bibellæsning; da de var til Ende, havde han oplevet en grundig Omvendelse og lod sende Bud til de vakte, at de skulde komme til Forsamling hos ham. Fra den Stund var han de faa vaktes Fører, og mange Kampe og Genvordigheder maatte han igennem.

Paa den Tid blev Pastor Kjær kaldet til Sognepræst for Løsning og Korning Menigheder, og dermed begyndte Kampen at blusse frem; for Pastor Kjær var ivrig Tilhænger af de nye Bøger og vilde derfor have dem indført med det samme. Hvis han skulde forhandle med Menigheden, var Resultatet paa Forhaand givet; derfor vilde han indføre »Evangelisk-kristelig Salmebog« ved et Kup.

En Søndag bekendtgjorde han i Korning Kirke, at fra nu af skulde Menigheden synge i den nye Salmebog; da flød Bægeret over, og Hans Nielsen Smed gik paa Sognets Vegne op til Pastor Kjær for at faa ham til at tilbagekalde »Evangelisk-kristelig Salmebog«; men der kom intet ud af dette Besøg. Den følgende Søndag var alle i Korning, som kunde krybe og gaa, i Kirke; men Præsten var ogsaa vel forberedt paa, at der kunde komme Vanskeligheder, og derfor havde han indkaldt Omegnens Degne. Det blev en vældig Sangerstrid. Medens Degnene sang efter den nye Salmebog, lød Kingos Salmer nede fra Menigheden, og Præsten maatte pænt vente, til den sidste Strofe af Kingos lange Salmer var sunget. Til sidst gav

Pastor Kjær dog efter, og Kingos Salmebog blev brugt som før Striden.

Men Præsten glemte ikke sit Nederlag og forfulgte de vakte, saa vidt det stod i hans Magt. Paa Prædikestolen kunde han angribe dem; der kunde de ikke sige ham imod, og den ene Udtalelse mere hvas end den anden lød over de bøjede Hoveder. Ved Nadverbordet gik han dem forbi, og naar det gjaldt Børnenes Undervisning, var han stadig den uforsonlige Modstander.

Da de vakte ikke vilde lade deres Børn lære Balles Lærebog, tog de dem ud af Skolen og underviste dem selv i Pontoppidans Forklaring; men det vilde Myndighederne ikke tillade, og saa blev Forældrene idømt Skolemulkter, som ubarmhjertigt blev inddrevet ved Udpantning, hvis de ikke kunde betale.

Under Striden voksede de vakes Kreds, og man søger ogsaa Forbindelse med de vakte i Raarup. Efter Fyraften gik Hans Nielsen Smed ofte derind Lørdag Aften for at være sammen med sine Trosvenner om Søndagen. Under et af sine Besøg i Raarup traf han sammen med Hans Nielsen Hauge, og denne Mand gjorde et dybt og uudsletteligt Indtryk paa ham.

Pastor Kjærs Angreb fra Prædikestolen blev fortsat, og da Hans Nielsen Smed en Dag efter endt Gudstjeneste krævede Præsten til Regnskab for hans Udtalelser, vilde denne undgaa ham; da blev Smeden hidsig, greb fat i Præsten, spyttede paa ham og kaldte ham en Djævelens Præst. Nu havde Kjær Overtaget, Smeden havde forløbet sig. Ofte havde Smeden været i Retten; men altid havde han staaet med en beundringsværdig Ro og nøje over tænkt sine Svar, før de faldt. Efter dette Sammenstød kunde Hans Nielsen ikke undgaa Tiltale, og Retten idømte ham 1 Aars Fængsel.

For Hans Nielsen Smed var det et haardt Slag at skulle sidde fængslet i Viborg; men Bevidstheden om, at

han led for sin Tros Skyld, mildnede hans Trængsel, og da han kom hjem, blev han modtaget med aabne Arme af sine Venner, og deres Agtelse for ham blev ikke mindre end før; nu havde han været Martyr for deres Sag. Stadig forfulgte Præsten ham og de øvrige vakte; Pastor Kjær fik Tilladelse til at tage Børnene bort fra Hjemmene og lade dem oplære i de nye Bøger; men da man ingen Penge havde i Kassen, blev det ikke gennemført. Bøderne maatte de stadig betale, og man udpantede dem til det yderste. Det hele skulde sælges paa Auktion; men da der ikke faldt et eneste Bud, maatte Sognefogeden køre de udpantede Sager tilbage til Ejermændene; denne Gang slap de for at betale, og da Pastor Kjær kort Tid efter rejste bort, faldt Striden lidt efter lidt til Ro.

Efterhaanden bredte Bevægelsen sig, og »de stærke Jyder«, som de nu kaldtes, vandt frem i Løsning, Hedensted, Øster Snede og Sindbjerg Sogne. Særlig i Øster Snede Sogn blev der ført en haard Kamp mod de nye Lærebøger, og endnu saa sent som i 1846 trængte 6 Sogneforstandere sig ind i Skolerne og borttog de Lærebøger, som efter deres Mening indeholdt ugudelig og verdslig Lærdom; men siden har der ikke været nogen svære Kampe. Autoriteterne var efterhaanden kørt trætte i Kampen og bøjede af, saa »de stærke Jyder« fik Lov at undervise deres Børn, som de selv ønskede.

Der blev saa oprettet en Række private Skoler med Lærere, der blev valgt ud af de »stærkes« Midte. Mange Fag blev der ikke undervist i. Religion var Hovedfaget, og deri var Undervisningen som Regel god. Pontoppidans Forklaring blev lært udenad sammen med Luthers Katekismus. Endvidere brugte de Hübners Bibelhistorie og Kingos Salmebog. Ingen verdslige Bøger maatte Børnene lære eller læse; selv ABCen var med gudelige Smaastykker, senere fik de Lov at læse i Luthers lille Katekismus. Naar de blev større, var Læseundervisningen ude-

lukkende i Det nye Testament. Religion og Læsning var de to vigtigste Fag; men der blev ogsaa undervist i Diktat, Regning og Skrivning.

I denne Skikkelse har »de stærke Jyder«s Skoler holdt sig til vore Dage. Mange er maaske forundrede over, at det har kunnet lade sig gøre; men man maa huske paa, at Børnene stadig har faaet indprentet, hvad Fædrene har kæmpet og lidt for at beholde den gamle Lærdom, og derfor maa de løfte Arven — og de har gjort det indtil i Dag. Omvendelsen er et centralt Punkt i deres Kristendom, og uden den kan intet Menneske blive frelst. Mange af dem har ogsaa oplevet svære Kampe, inden de er naaet gennem Omvendelsens Port; man kan ikke andet end bøje sig for den Afgjorthed, der er i deres Kristendom; de sætter den ikke under en Skæppe, men bekender klart, hvor de staar. Hos nogle er der maaske ikke stort mere end Formerne tilbage; men det er jo ikke saa underligt, naar man betænker, at det er ca. 125 Aar, siden Bevægelsen fremstod.

En stor Del af »de stærke Jyder« slutter sig nu til Indre-Mission; men de har stadig deres egne Skoler, selv om en Del af dem er reformeret en Del. Flere af Skolerne har nu eksaminerede Lærere og Lærerinder, og der bliver undervist i samme Fag som i Folkeskolen; men Pontoppidans Forklaring maa Børnene stadig lære; ialt er der 6 Skoler tilbage, deraf har de 3 eksaminerede Lærerkrafter.

Kingos Salmebog bliver stadig benyttet i Øster Snede Kirke, og mange vil maaske mene, at det ikke kan lade sig gøre at have en god og fyldig Kirkesang efter denne Salmebog med de ofte lidt haltende Versfodder; men det gør intet. Menigheden ved, hvor man skal passe paa i den kære, gamle Salmebog, saa det gaar ganske let. I Løsning og Korning Kirker bliver den benyttet jævnsides med

Kirkesalmebogen, og det er kun faa Aar, siden den helt blev afskaffet i Hedensted.

Den Forandring, der i de senere Aar er foregaaet baade i Skolen og i »de stærke Jyder«s Tankegang og Syn paa mange Spørgsmaal, er ikke sket uden Brydninger. I Almindelighed er den levende Kristendom vel konservativ. Den har i alt Fald været det her.

Et Guds Barn kunde inden for disse Menneskers Kreds ikke deltage i noget som helst, der smage af Verdslighed. Han kunde ikke stemme ved offentlige Valg, ikke læse Bøger, som behandlede andre Spørgsmaal end kristelige. Hvis nogen alligevel tog sig den Frihed at give sig af dermed, blev det anset for en meget stor Synd, og der var ikke mange, som turde have noget med ham at gøre. Han blev en fremmed blandt sine egne.

Ligeledes har det indtil de senere Aar været ganske utænkeligt, at de »stærkes« Børn kunde gifte sig med andre end deres egne. Hvis Naturen en enkelt Gang gik over Optugtelsen, blev han eller hun udstødt. Hvilken Styrke der har været i dette Forhold, kan man let begribe; thi det er netop een af Grundene til, at de har formaaet at afsondre sig og bevare den gamle Lærdom. En streng Opdragelse og Tugt giver altid en aandelig Bevægelse Styrke.

I Tidens Løb har det ikke været muligt at bevare denne Adskillelse saa skarp som fordem. Mange af de unge har søgt til Højskolerne og været ude at se sig om. Derved har de stiftet Bekendtskab med Livet uden for deres eget Sogn og faaet et friere Syn paa mange Forhold. De har ogsaa forstaaet, at andre Mennesker kan leve i et alvorligt og sandt Gudsforhold, selv om de maaske har et lidt andet Syn paa enkelte Bispørgsmaal.

Kun faa Steder i vort Land findes der saa god en Kirkegang som i Øster Snede Sogn, og særlig mange unge besøger Guds Hus. »De stærke Jyder« har forstaaet at opdrage deres unge til flittige Kirkegængere. Derfor er

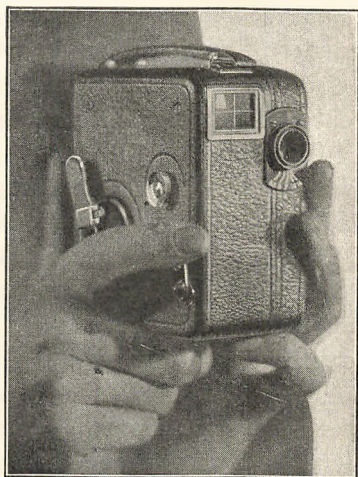
der vel faa Steder, som er mere lykkeligt stillede i aandelig Henseende.

Endnu er der enkelte, som er uberørte af Tidens Strømninger; men det er kun de faa, og i Løbet af en Menneskealder vil »de stærke Jyder« vel ogsaa miste deres Særpræg, hvis Udviklingen bliver ved, som den har begyndt.

Gennem disse Linier nar jeg gerne villet vække lidt Interesse og Forstaaelse for de Mennesker, som jeg er vokset op iblandt.

N i e l s J ø r g e n s e n (1925).

Bodholt Skole, Januar 1932.

OM OPTAGER- OG FOREVISERAPPARATERNE »PATHÉ«.

DA Redaktøren for Aarskriftet — efter et Besøg paa Gl. Holte Kommuneskole — skrev til mig vedrørende Ernst Thomsens Tegnesystem, som vi bruger paa Skolen,

forespurgte han venligst, om jeg havde Lyst til at give et »Bidrag« til Aarsskriftet.

Lysten var og er der, men min Fritid knap, og »Auditoriet« i Aarsskriftet, formoder jeg, kritisk, saa jeg vaklede mellem at gribe Pennen eller tage en Cigar, men valgte saa at gøre begge Dele og »bidrage«.

Der er flere Ting, — for Tiden fire — jeg godt kunde lide at drøfte med Kolleger og i al Beskedenhed anbefale samme at sysle med, nemlig:

1. Sommerlejr for Skoleelever.
2. Tegning og Tegnesystemer.
3. Udveksling af Tanker og Erfaringer m. Hensyn t. Børne-, Drenges- og Ungdomsbøger.
4. Brugen af Films og Filmsapparater.

Det er om det sidste, det følgende skal handle, men jeg har ikke tænkt at skrive om Filmens Udvikling, ej heller om, hvorledes Filmen bruges herhjemme og i Udlandets Skoler — det er der skrevet meget om i den sidste Tid, bl. a af en københavnsk Kommunalærer i »Folkeskolen« for kort Tid siden.

Jeg skal nøjes med et Par Bemærkninger om de almindeligste Typer Film og derefter fortælle om Oplevelser og Resultater med Optager- og Foreviserapparatet »Pathé«.

Der findes for Tiden 3 Typer gangbare Films:

- Normalfilmen (35 mm),
- »Kodakfilmen« (16 mm) og
- Pathéfilmen (9,5 mm).

Normalfilmen — Biograffilmen — er man afskaaret fra at bruge i Skolen, da Brandvæsenet kræver saa store Sikkerhedsforanstaltninger for at give Tilladelse til Forevisning, at meget faa Skoler har Raad til dette.

Der er ellers ingen Tvivl om, at man ved Brugen af denne Type kunde faa tilfredsstillet saa at sige alle Krav vedrørende Filmsudvalg, og Udgifterne kunde ved en Sammenslutning mellem filmsinteresserede gøres betydeligt mindre.

16 og 9,5 mm Film maa bruges hvor som helst, da de ikke kan brænde, — Brandvæsenets Tilladelse foreliges, — men Prisen paa Apparaterne til de to Slags Film forholder sig som 4 til 1, hvilket hurtigt faar interesserede til at bestemme sig, da Forskellen mellem Apparaternes Ydelse aldeles ikke staar i samme Forhold.

Jeg har ofte haft Lejlighed til at sammenligne disse to Typer — ved Konkurrencer og Demonstrationer — og kan saa absolut give »Pathé« Prisen.

For ca. 4 Aar siden saa jeg det lille Optager- og Foreviserapparat for første Gang. Jeg blev begejstret for det, og min Begejstring er ikke kølnet, skønt jeg i den forløbne Tid har optaget ca. 200,000 Billeder og forevist over 150 Gange.

Apparaterne er smaa, fikse — som fransk Arbejde plejer at være — og solide. Det nævnte Tidspunkt havde jeg et lille Fond fra mit Ekstraarbejde og syntes, at Pengene skulde bruges til noget ekstra. Jeg købte saa Optagerapparatet »Patex« og begyndte Optagelserne.

Amatørfotografer ved, at man ved Fotografering skal huske at beregne: Afstand, Blænder, Tid og Sted.

Ved Filmsoptagelser skal man blot, som Fig. 1 viser, holde Apparatet op foran Øjet og udløse Fjederværket, der trækker Filmen. I Gennemsigtsøgeren følger man »Objektets« Bevægelser og skal saa blot afbryde Optagelserne af og til for ikke at bruge for megen Film paa det samme Emne. Den eneste Indstilling paa Apparatet er Blænderindstillingen, og hertil medfølger en Brugsanvisning, som jeg næsten tør sige er »ufejlbarlig«.

Mine første Filmsoptagelser var Familiebilleder, og jeg har med Tiden faaet samlet Slægten i mange forskellige Situationer og med de forskellige Aarstider som Baggrund. Fædre vil kunne forstaa, hvor værdifuld en Serie Films af Børnenes Opvækst er og endnu mere bliver med Tiden. (En Spole Film, ca. 1000 Billeder, koster Kr. 5,40, alt incl.). Derefter fik jeg Lejlighed til at optage Skolefilm — Film

fra vore Skovture, til Zoologisk Have, Tandbehandling paa Skolen, Skolekommissionens Besøg, Faneindvielse o. m. a.

Da Venner og Bekendte fik de »hjemmelavede« Films at se, bestilte de en eller flere Optagelser; nogle af dem købte saa selv Apparat til Forevisning, andre slog sig sammen om et Apparat, og andre igen nøjedes med at udrede Optagelsesomkostningerne og laante saa mit Apparat, naar de følte Trang til at se egne Films eller vise dem for andre.

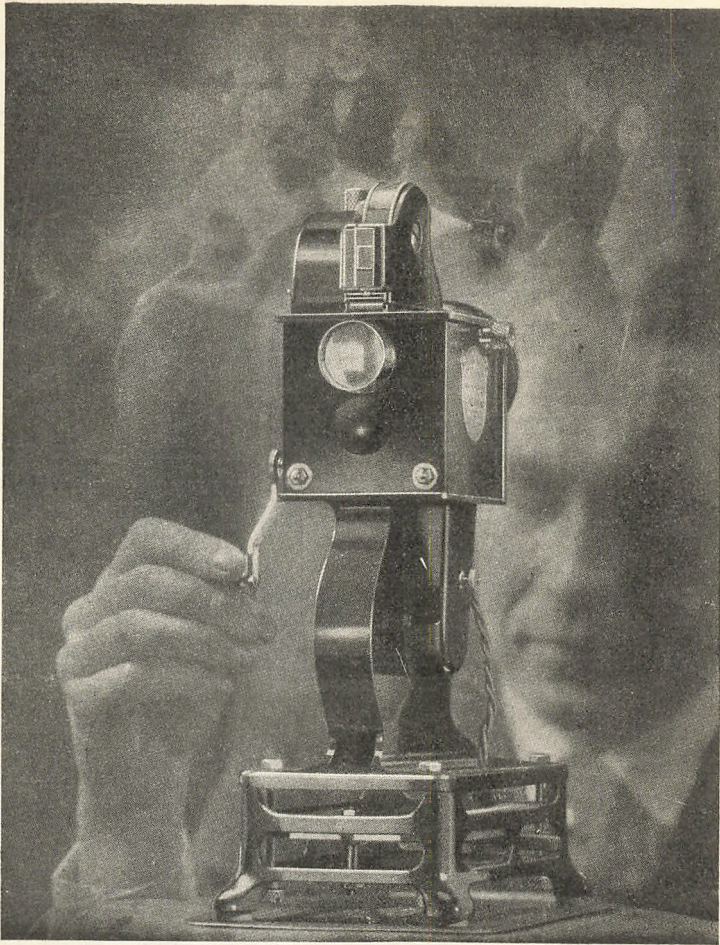
Bestyrelsen for Børnehjemmet »Bethlehem«, Holte, planlagde en større Sommerfest paa Børnehjemmet, og til Brug til Agitation blev jeg anmodet om at optage Billeder af Drengenes Liv og Færden, saa Festdeltagerne kunde faa et Indtryk af Livet paa »Bethlehem«. Billederne vakte saa stor Begejstring, og Bidragene blev saa rigelige, at vi fik Raad til at forøge Serien, saa vi nu har ca. 30,000 Billeder.

Den samme Serie fik for et Par Aar siden 1. Præmie + Ekstrapremie ved en Amatørfilmskonkurrence, der blev afholdt i København.

Senere har jeg haft Lejlighed til at optage levende Billeder fra Gl. Holte Kommuneskoles Sommerlejr med tilhørende Forældrebesøg og endvidere Sjælland og Jylland paa Kryds og tværs (langs), og for Øjeblikket er jeg i Færd med at lægge Planen for en større Serie Optagelser til »Plejehjemsforeningen for Københavns Amt«.

Som man vil forstaa, er Apparaterne solide — trods deres Lidenhed —, og »Optagelsesteknikken« simpel, thi Optagerapparatet har ikke en eneste Gang svigtet under de mange Optagelser; og af samtlige Optagelser kan jeg med Rette kun kalde een for total mislykket, og saa var Aarsagen den, at en fremmed havde pillet ved »Mekanikken«. Til Dato er heller ingen Forestilling blevet ødelagt paa Grund af Maskinkvaler eller andre Uheld.

Om Forevisning er der ikke meget at sige, det skal

— bogstavelig talt — ses. Betjeningen af Apparatet er let og ufarlig, da — som før nævnt — Filmen er brandfri.

Har man ikke Lyst til at være Filmsfotograf, kan man skabe megen Glæde ved at have et Pathé Baby og forevise nogle af de ca. 2000 Numre Films, »Pathé« har i Handelen. Filmene er ret billige. En Spole med ca. 1000 Billeder koster Kr. 3,00 eller Kr. 3,50, eftersom man ønsker

den med udenlandsk eller dansk Tekst. Der findes Film, der viser:

Historie, Geografi, Etnografi, Fysik, Naturhistorie, Mikroskopi, Sport og Idræt; endvidere er der en Række komiske og underholdende Films og Tegnefilms.

Flere Films er rene Pragtværker til Undervisning, og har man f. Eks. vist Børnene: Odderen eller: Livet blandt Eskimoerne kan man trygt stole paa, at det, de har lært i den Natur- eller Geografitime, huskes.

Ejeren af et Pathé Baby behøver ikke at mangle Underholdningsstof til en Sammenkomst, og for en Landsbylærer maa det være et ypperligt Middel til Afveksling i Aften- og Ungdomsskoleundervisningen.

Vil man sætte større Forestillinger i Scene, kan man leje længere Films, Superfilm, som indeholder ca. 10000 Billeder og løber ca. 20 Min. Lejeafgiften er Kr. 2,50 for een Aften, Kr. 3,00 for to Aftener o. s. f.

Af Superfilm findes for Tiden ca. 70 Numre, og Emnerne er som Films til en almindelig Biografforestilling. Fig. 1 viser et Aloto-Camera. Prisen er nu Kr. 200,00, men der findes Optagerapparater af samme Type til Kr. 115,00, Kr. 250,00 og Kr. 350,00. De to første Apparater har Lysstyrke 3,5, de to sidste Lysstyrke 2,9 og 1,5.

Alle har fast Indstilling og fotograferer skarpe Billeder fra 2 Meters Afstand til »uendeligt«.

Fig. 2 viser Gengiveren. Denne koster for Tiden Kr. 144,00, men kan faas i dyrere Udgave med stærkere Lamper.

Selv bruger jeg de afbildede Typer og har vist Billeder for ca. 200 Børn paa een Gang med en Gengiver til Kr. 144,00.

Skulde nogen af Dem — efter at have læst foranstaaende — have Lyst til at høre yderligere om Pathéapparaterne, er jeg til Tjeneste, ligesom jeg med Glæde vil demonstrere Apparaterne og Films for Dem og Deres Skole, om De ønsker det. Jeg har flere Gange vist Films for

Skolebørn paa mine Ferieture paa Sjælland og i Jylland.
— Alt er selvfølgelig uden Udgift for Dem.

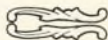
— — —
Til Slut skal jeg henvise til »Foto-Magasinet«, Frederiksberggade 7, København K., som ogsaa er til Tjeneste bl. a. med Brochurer, Priser o. l.

Nævnte Firma har velvilligst laant mig Clichéerne til foranstaaende Billeder.

Jeg bør maaske endvidere oplyse, at jeg ingen Forbindelse har med »Pathé« eller nogen anden Forretning, saa min varme Anbefaling maa ikke forstaas som en Agentreklame. Min Glæde over og mine mange Oplevelser med Apparaterne frister mig til at berømme og anbefale disse, naar og hvor Lejlighed dertil gives.

Med hjertelig Hilsen til gamle Venner og Kammerater

CARL NIELSEN (1921),
Gl. Holte.

FØR JEG BLEV SAT FAST.

FØR nogle Aar siden bad Redaktøren af Haslev Elevforenings Aarskrift mig om en Artikel; men jeg syntes ikke, jeg øjnede Gnisten. Ganske vist, jeg havde jo krydset ikke saa lidt omkring ved forskelligt, før jeg endelig blev sat fast. Men alligevel, jeg syntes ikke . . . det kunde jo let tydes som Selvros, og det er jo dog noget stinkende noget. Saa for et Par Aar siden greb jeg dog Blyanten og fik sat nogle Punkter op; men jeg syntes, jeg endnu sporede lidt af »Tanken« i Gnistens Sted, og Punkterne gennemgik i den Anledning en Renselse i Ilden.

Og naar jeg nu trods alt vover at dyppe Pennen, saa synes jeg egentlig, at jeg har rigtig pæne Grunde derfor. Naar jeg møder en Haslevit, finder jeg jo, som enhver af os ganske sikkert finder, at vi da uden Selvros kan sige, at vi ikke er nær saa skarpøjede, som nogle af os har været, til at finde Selvros hos den anden. Desuden bor vor flinke Nabo ikke mere end nogle faa Skridt fra vor Gangdør, og skønt han og jeg har ført mangan munter Samtale med hinanden i de sidste

ti Aar, saa kan jeg notere, at han er ganske uvidende om mine velmente Forsøg paa at komme dansk Ungdom paa Talefod et og andet Sted i vort kære Fædreland. Om jeg maa tage det som en Ros over mig, at samme min gode Nabo — netop til en Haslevit — har forsikret, at jeg ikke har haft de Ansættelser, som jeg bevisligt har haft, og som jeg gerne nedenfor vil omtale, det faar staa hen. Men jeg trøster mig ved, at det kan fortælle lidt om, at jeg altsaa ikke har været saa slem til at prale af mit Ungdomsarbejde, som jeg kunde have været. Har jeg gjort det godt, saa kunde jeg ganske umuligt prale deraf, og gjorde jeg det daarligt, saa var Praleriet særligt ilde anbragt. En Lærdom tør jeg nok sige, jeg har modtaget derigennem. Da man var grøn ung, troede man jo, at veltjente og ellers grundhæderlige Mennesker stod og løj lumsk, naar de med Tak gik bort fra en Tjeneste, de havde ydet i en Aarrække. Maaske kun lidt Løgn i Takken, men desto mere, naar de i ydmyge Ord fortalte, at de kun havde naaet at gøre deres Gerning i stor Skrøbelighed. Jo, her er jeg grundig helbredet. Jeg tror ikke mere, at de mange stod og løj — ikke efter deres egen Tankegang.

Naar jeg nu er ved det springende Punkt, snor det sig næsten halvanden Gang rundt inden i mig; heller ikke jeg lyver, naar jeg siger, at jeg i nogen Maade maa fremstønne det som en Bekendelse: Jo, siden vi forlod Haslev Aar 1913, har jeg været Rejsesekretær for K. F. U. M. og K., været Lærervikar paa Højskolen og i Seminariets F. Kl., Lærer ved Ungdomsskole, Soldaterhjemsleder i Krigstiden og endelig været Lærervikar i de sønderjydske Landsdele i Overgangstiden. Og nu faar man igen skønne om Ros eller Dadel over mig. To Gange naaede jeg i sidstnævnte Tjeneste af Tyskerne at faa meddelt Udvisningsordre. Der kunde nu Kommuneforstanderens Hønsæg klare Vanskeligheden. De hjalp Skoleinspektøren til at lukke Øjnene for tysk Retfærdighed. En Kollega gik det daarligere; ham fulgte Gendarmen over Grænsen nordpaa.

Gæst ved K. F. U. M. var ellers det første efter Seminarietiden.

Modet stod ikke højt, og den Tanke plagede mig tit: du bestiller ikke noget! Saa meget mere kunde der blive at tage Vare paa, da jeg fik Lov at tage fat paa den Gerning, jeg af Hjertet havde Lyst til. Siden har jeg ogsaa altid været glad for, at jeg fulgte dette Spor, der stod for mig som det rette. Det har hvert Aar siden været økonomisk Tab for mig, at jeg først saa sent søgte ind i Folkeskolen — naar jeg vil udregne det efter Lønskalaen; men jeg har ikke nogen Sinde været ked af det. Tværtimod kan jeg glæde mig ved, at jeg fik lært at se noget stort i det, jeg modtog i Stedet. Mange Forhold fik jeg Lov at se ind i, manges Sag lærte jeg at elske bedre, og mange gode, trofaste Mennesker lærte jeg at kende, ogsaa begyndte jeg at lære den Lektie,

— som selvfølgelig kan læres paa ethvert Sted — at det koster ret meget, selv at finde og vinde sig en god og sund Overbevisning om alt levende og at vove at leve efter den. Ogsaa den Viden begyndte jeg at sanke, at der findes meget faa Mennesker, som har vundet sig en Overbevisning, som de lever paa. Og der findes vel særlig faa, der i religiøs Henseende lever paa egen Overbevisning. Det giver sig til Kende ved mange Lejligheder. Vor Opgave synes ikke mindre, naar vi ser det. I al Stilhed maa jeg notere, at i Sekretærtiden traf jeg i min Virkekreds en Lærer paa Landet, der betroede mig, at han gav Tiende af sin Indtægt til Guds Riges Sag. Jeg gemte Meddelelsen i Erindringen. Og nu har vi glædet os paa samme Maade i en Aarrække. Tanken er fra den gamle Pagt, ja. Men Glæden derved kan høre hjemme i den nye Pagt. Og fattige blev vi ikke af det; men mangan Rigdom modtog vi paa Omraader — og af den Art, som vi ikke kan forklare. Naar jeg saa længe efter blot modtager i Erindringen Indtrykket fra K. F. U. M., saa modtager jeg alligevel størst Glæde ved at tænke paa K. F. U. M., »Karlemøderne« i mit Hjemsgn, hvor min Moder fik os Drengene til at være med fra Konfirmationsalderen, og vi var med. Ikke en Stavelse husker jeg af Ordene fra vore dejlige Møder, som de var. Men jeg husker, at vi fik at vide hver Gang: næste Gang er vi velkommen i det Hjem; ja, det var det, vi mærkede, at vi var. Deres Hjem, de selv, deres Kaffe og deres Hvedebrød tilhørte os den Dag. Det var noget, vi kunde forstaa. Vi, som nu har nogle graa Haar hist og her paa Hovedet, vi vil jo ogsaa helst i Byen en Gang imellem, ikke alt for sjælden. Og vi behøver ikke af den Grund at være Fraadsere. Og saa havde vi ved vore Møder et Par gode Mænd som Ledere med et dejligt Humør. Jeg kan mærke det endnu.

Højskoleeleverne syntes næsten alle, at de fik saa meget ud af deres Højskoletid; det var de saa enige om. Og det har været med til at bære mange Højskoleelever oppe i Tiden siden. Og saa tror jeg, at Højskolelærerne er lige saa enige om, at det kun var saa lidt, de naaede at meddele Eleverne. Godt at unge Elever har noget af Børnenes Evne i Behold, at kunne suge til sig af aandelige Goder næsten lige ind igennem Skindet, foruden igennem Øje, Øre og Forstand. Unge Mennesker i godt Samvær i nogle Maaneder under lige Kaar er jo i sig selv noget uforligneligt godt. Meget oplivet har jeg siden følt mig, naar jeg har truffet mine Elever fra den Tid, ikke mindst Elever fra Seminariets F. Kl. Egentlig kom her min Forargelse fra min egen Seminarietid mig til gode. Jeg forargedes over, at nogle af vore Kammerater kunde tale noget haardt om Bibelhistorien — naa, ja, om Sliddet derved. Jeg havde netop Bibelhistorie i F. Kl. og naaede at undervise tre F. er i Bibelhistorie. Jeg gjorde mig netop Flid for at

undervise deri, og jeg har altid glædet mig mere ved næste Gennemgang af Bogen, ogsaa i F. To F. er gik til Sudanmissionen, en til D. M. S. Fortjenesten var ikke min, men Glæden fik jeg min Part i.

At være Lærer ved Ungdomsskole i 4 Skoler samme Vinter, to Skoler en Aften og næste to næste Aften, var ingen blid Gerning, særlig da Vinteren var kold. Men megen Venlighed mødte jeg, og Venlighed og Godhed, man mødte, kan give Varme i Sindet alle Dage efter.

Eneste civil paa Saltholm B. B. i nogle Maaneder. Om jeg sagde, at i Almindelighed stod Humøret højt, saa løj jeg. Udrettede jeg noget godt i denne Tid, August 1918 til Julen s. A. Hvordan skal jeg vide det? Jeg tør dog ikke sige nej. Jeg vilde i det mindste gøre, hvad der var godt og rigtigt. Medgangsdage var det ikke. Til Hjælp havde jeg haft en dejlig Vakancetid i en Børneskole paa Fyns Land, og der havde jeg set, hvor Kirsebærrene kunde blomstre. Jeg havde det behov at tære paa. Det var jo netop heller ikke Medgangstider for det indkaldte Mandskab. 35 Soldaterhjemledere var vi en Tid rundt omkring København, og prøvet af blev vi paa vore Pladser. Siden mødtes enkelte af os undertiden. Jeg tror, vi kun følte os jævnt lidt værd. Og derfor ved min gode Nabo heller intet om dette her og andet fra den Tid, jeg endnu ikke havde de hvide Haar.

Med en egen Følelse kom jeg en mørk Aften i September 1919 uden tilstrækkeligt paategnet Pas og trods Vanskeligheder af de tyske Toldere igennem det tyske Toldsted ved Vedsted Syd for Ribe. Straks mærkede man Krigstidens Virkninger. Rummet i Toget var 4. Kl. med næsten intet Lys og kun Bænke langs med Vognens Sider og Ender. Og maaske var næsten alle Passagerere Smuglere. Især smuglede man Skraatobak sydpaa. En tysk Jøde kom ind i Rummet fra et Naborum med en Sæk paa Nakken, halvfuld af de sorte Lækkerbiskener. Tobaksrullerne myldrede nu frem i store Dynger, og saa begyndte en næsten endeløs Snakken og Pratten paa Tysk og Jydsk, indtil Jøden forsvandt i næste Rum med Sækken mere fyldt, end da han kom. Tjenestefolk, især Kvinder, forlod deres Pladser og gav sig til at smugle — foruden Skraatobak især Fødevarer. Og Børnene legede Smuglere og Toldere.

Mange Sønderjyders *Følelser* var uskrømtet for Danmark. Deres Kendskab til Danmark og til det, der var dansk, var derimod ikke stort. Grænsen var meget bestemt sat ved Kongeaaen (for Danskerne i Sønderjylland).

Tyskerne beundrede de. Tit nævnede de Tyskerne og det tyske med en ret voksen Stolthed. En Ting fik man en ret levende Følelse af: Sønderjylland er et Grænseomraade, hvor Nationerne naturligt kæmper deres Kamp for Tilværelsen, og ligger dette Grænseomraade

ikke der, hvor det ligger, saa ligger det et andet Sted, nord- eller syd- for. Grænseomraadet vil være der, om det saa bliver ved Skagen eller Nordkap. Saa længe vi ikke er Tyskere til Hjerteroden, vil Grænseomraadet være der et Sted. Vinder Tyskerne i Kampen om Landet, saa vil de fortsætte Kampen om de overvundnes Sindelag.

Var det saa ikke strengt at blive sat fast i Børneskolen 1921? Mærkeligt nok: absolut nej. Jeg er glad for at have kiget lidt ind i Ungdomsarbejdet; men jeg føler mig særlig vel blandt Børnene. Unge Øjne er klare; men Børnenes Øjne er endnu klarere. Han, som kendte Mennesker og Menneskebørn bedst, kaldte Børnene for dem, »som tror paa mig«, og hvilken Børneskolelærer har ikke gjort Erfaring af den Sandhed. Netop de unge, som har bevaret deres klare Øjne og aabne, frejdige Ansigter, fortæller os uden Ord, at alle, som elsker vort Folk, har en Gerning at gøre blandt dem. Ækle Fristelser om- bølger de unge med en koglende Magt — Kammeratægteskab. Eller Fristeren vælger at sætte et frækt Ansigt op straks — Had til alt godt. Endnu har mange unge en Tro at værne, nemlig Tro lig deres Over- bevisning om, at Livet, det evige, lever i deres Bryst, som har et le- vende Haab og en levende Tro. Giv mig Lov til at fortælle om en Skik, vi har samlet os lidt i her i Skolen. Naar der kommer en Gæst, vi har nogen Tiltro til, saa meddeler vi ham om vor Skik. Den ly- der paa, at han skal fortælle os noget, ogsaa i Skolestuen. Nogen Tid faar han til at tænke sig om, saa synger vi en Sang, og saa for- tæller han. To Betingelser faar han meddelt. 1) Det skal være no- get, han har oplevet. 2) Det skal være noget, han vil fortælle os.

Børn og unge skal vi jo nok ved Lejlighed advare mod Livets Farer, og sige saa tydeligt, som vi tør: der er disse Farer. De vil lytte til os.

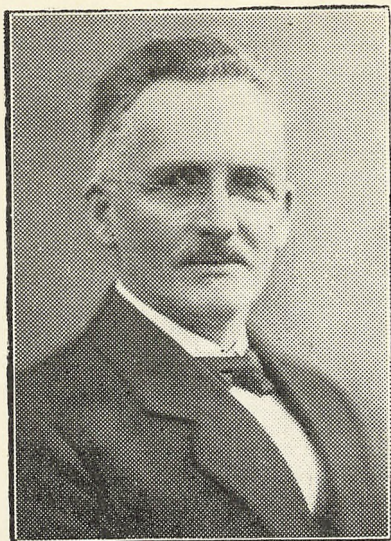
Men fortæller vi dem om det, der har haft Betydning for os, saa vil de ogsaa lytte, og her maa vi lægge Hovedvægten. Kredsen om det, der er kommet ind i vore Oplevelser, kan drages snævert; den kan jo ogsaa drages videre. Men Draaben deri maa være af det, vi har oplevet.

K. Andersen.

FRA AAR TIL AAR.

I. Mindeord.

OVERLÆRER VILHELM PEDERSEN

* 8/10 1868 † 17/9 1931.

TORSDAG d. 17. Septbr. ved 5 Tiden, da jeg sad og arbejdede ved mit Skrivebord, kom min Hustru ind og sagde stille: »Tage siger, at Overlæreren er død«. Selv om dette Budskab ikke kom uventet efter de svære Sygdomsanfald, Overlæreren havde haft i den senere Tid, kom det alligevel meget brat. Tirsdag Eftermiddag havde vi talt sammen om en ledig Vikarplads, og da min Hustru Onsdag Formiddag var i Byen, havde hun hilst paa Overlæreren og talt med ham, medens han stod og ventede paa, at Bilen, i hvilken han plejede at køre op til Skolen, skulde komme.

Med stille Vemod modtoges Budskabet om Overlæreren's Bortgang i Haslev, og jeg tænker ogsaa, at mange

gamle Elever ved Budskabet om Overlærer Pedersens Død har ladet Tankerne gaa tilbage til Seminarietiden og dvælet ved Minder fra Praktiktimerne under Overlærerens Vejledning. Som Haslev By mindes ham, vil ogsaa Haslev Seminarium bevare hans Minde med Taknemlighed.

Overlærer Vilh. Pedersen blev født den 8. Oktober 1868; 20 Aar gl. tog han Lærereksamen efter at være bleven undervist paa Jonstrup Seminarium og ansattes derpaa som Andenlærer i Vigersted. Hele hans Arbejdstid faldt i Midtsjælland, idet han efter 3 Aars Virke blev Førstelærer sammesteds. Efter 9 Aars Virksomhed i Vigersted forflyttedes han 1901 til Sneslev Førstelærerembede, hvorfra han 1. Februar 1908 forflyttedes til Førstelærer ved Haslev Skole, hvor han i 1918, da Købstadlønningerne indførtes her, ved kgl. Resolution udnævntes til Overlærer.

Fra sit Komme hertil 1908 og til sin Død var han knyttet til Haslev Seminarium, dels som ledende Tilsynsmand ved skriftlig Eksamen og dels som Deltager i og senere Leder af Praktikundervisningen. Fra og med Forstanderskiftet ved Seminariet i 1919 paatog Overlærer Pedersen sig efter Autoriteternes Ønske Ledelsen af Praktikundervisningen og tillige det Hverv at føre Eleverne op i dette Fag ved Eksamen paa Seminariet fra og med Afgangseksamen 1920. Siden 1908 havde Overlæreren sammen med 2 a 3 af de øvrige Lærerkrafter ved Kommuneskolen deltaget i Praktikundervisningen deroppe. Nu blev denne saa godt som helt henlagt dertil, og Overlæreren tog Ledelsen af denne, bistaaet af 4 af sine Kolleger.

Jeg tør nok sige, at Overlæreren fra det Tidspunkt, den nye Ordning indførtes, blev mere glad for Arbejdet; men han følte ogsaa med den forøgede Indflydelse et større Ansvar. Han vandt ogsaa igennem Aarene saavel de forskellige Censurers Agtelse som Elevernes Tillid og Hengivenhed ved sin dygtige Maade at lede Undervisningen paa og ved sin hele noble og retlinede Færd. Han lagde ved mange Lejligheder sin Opfattelse for Dagen, at

det var en Vinding for Haslev Kommuneskole at være knyttet til Seminariet som Øvelsesskole, og har ofte udtalt, at der med de skiftende Hold af Elever stadig kom nye og friske Indtryk og Oplevelser, der hindrede Arbejdet ved Skolen i at blive stillestaaende. Ligeledes var det ham ogsaa en Glæde at deltage i Praktiklærernes Kursus i Efteraarsferien i København, hvor der altid var nye Ideer at hente til Fremme af Undervisningen.

Fra Eksamensdagene vil gamle Elever ogsaa mindes ham som den, der ved sin rolige Optræden gjorde sit til, at Arbejdet kunde foregaa under Forhold, der kom de daglige saa nær som muligt for ikke at skabe nogen unødigt Nervøsitet. Han glædede sig ogsaa, naar Eleverne klarede sig smukt i hans Fag; han fulgte ogsaa gamle Elever med Interesse og støttede dem ogsaa lejlighedsvis ved Ansættelser.

Under Overlærer Pedersens Ledelse undergik Haslev Skolevæsen sin store Udvikling fra en Skole med ca. 200 Børn og 6 Lærerkrafter til en Skole paa henved 600 Børn med 17 Lærere og Lærerinder. To Gange maatte Bygningerne udvides; 1914 ved Tilbygningen mod Bregentved og med 4 Klasseværelser + Værelser til Haandarbejde, og 1926 ved Opførelsen af den nye Skolebygning med 8 Klasseværelser, Sløjdsal, Baderum, den nye Gymnastiksal m. m. I Anledning af den nye Skoles Indvielse i December 1926 udtalte Overlæreren sig til Haslev Folketidende om Maalet for sit Arbejde saaledes:

»Vi bestræber os paa gennem et solidt, grundigt og samvittighedsfuldt Arbejde at give vore Elever, — hver efter deres Evne og Anlæg —, saa gode og fyldige Kundskaber og Færdigheder, som det er os muligt, og vi har aldrig glemt, at Dansk, Regning og Skrivning er Folkeskolens tre Grundelementer. Men dernæst er det ogsaa vort Maal i Skolen at vække Sansen i Barnesjælen for det gode, det sande og det skønne, saa Barnet kan blive »lysvaagent for alt stort og skønt hernelen«, — om der dog

kunde blive gode Vækstbetingelser for de Evighedslængsler, der ligger gemt i hvert lille Barnehjerte, og som jo dog saa gerne vil frem til Lyset, frem til Udfoldelse. Ja, vi Lærere og Lærerinder faar ofte Glimt at se af det vidunderlige, der ligger dybest i Sjælen. Det hører til de rigeste og skønneste Stunder i vor Gerning, naar Barnet lytter i stille Undren, og det fineste og ædleste i det afspejler sig i Øjet, da forstaar vi, at vort Kald skal være os helligt, og at vi — Lærerinder og Lærere — skal være fine og taktfulde under Udøvelsen af vor Gerning og redelige i al vor Færd. Her ligger Ansvar — det store Ansvar — Side om Side med Glæden og Velsignelsen ved vor Gerning«.

Som en velfortjent Anerkendelse for sit Arbejde i Skolens Tjeneste fra officiel Side udnævntes Overlæreren Pedersen 10. December 1927 til Ridder af Dannebrog.

Efter et Anfald af Hjertedaarlighed i 1929 maatte Overlæreren i Januar 1930 rejse til Syden, men naaede at komme tilbage i Maj og føre Aarets Eksamenshold op. Ogsaa i 1931 paatog han sig trods Svaghed det samme, fordi det havde hans store Interesse. Ved Optagelsesprøven til I Klasse i Juni Maaned fungerede han som i de tidligere Aar som Censor i Religion, ligesom han ogsaa med megen Interesse ydede sin Medvirken ved Udarbejdelsen af Kontrakten mellem Haslev Sogneraad og Seminariet ang. Forholdet til Kommuneskolen som Øvelses-skole for dette.

Sidst, men ikke mindst skal betones, at Overlæreren var en afgjort Kristen; netop derfor var han en fortrinlig Vejleder for vore Elever i Faget Kristendomskundskab.

Som Kollega og Medarbejder var hans hele Optræden altid nobel og præget af Finfølelse og Takt. I Samarbejdet mellem os har der derfor, siden han overtog Ledelsen af Praktikundervisningen i 1919, aldrig været en eneste Mislyd.

Ved hans Begravelse, der fandt Sted Tirsdag den 22.

September under meget stor Tilslutning fra Byen og Omegnen, talte i Hjemmet Lærer H. O. Nielsen og jeg; gl. Elever fra Kommuneskolen bar hans Kiste fra Hjemmet ved Trianglen ad Præstevænget til Kirken, medens Skolebørnene dannede Espalierække paa begge Sider af Vejen, og Seminariets Elever dels førte Tilsyn med Børnene og dels holdt Flagstænger med Flag vajende paa halv Stang med en Snes Alens Mellemrum.

I Kirken, der var fyldt til sidste Plads, talte først Skolens Tilsynsmand Provst Nørgaard, Øde Førslev, der mindedes Overlærerens Arbejde i Skolens Tjeneste og bragte en Tak derfor; dernæst talte Provst Blom, der i Tilknytning til Galaterbrevet 1, 24 bragte ham Seminariets Tak som Leder af Elevernes Praktikundervisning, og slutelig Sognepræsten Im. Bang, der talte om Overlæreren ud fra Joh. 12, 26 som en Tjener, en Tjener i Skolen over for Børnene og ogsaa over for Gud, og trøstede de efterladte med Jesu Ord: »Hvor jeg er, skal ogsaa min Tjener være«.

Kolleger bar Kisten til den nye Del af Kirkegaarden, hvor Jordfæstelsen fandt Sted.

Bagefter holdtes en Mindefest i Kommuneskolens Gymnastiksal, hvori deltog Sogneraadet, Skolekommissionen, Menighedsraadet, Kolleger ved Skolen, mange af Omegnens Lærere og Lærerinder og en Del af Overlærerens private Venner i Haslev sammen med hans efterladte Hustru, Datter og nærmeste Familie, og hvor der fra de forskellige Sider faldt mange anerkendende Ord om hans Liv og Gerning.

Haslev Seminarium vil, som Provst Blom udtalte ved Overlærerens Baare i Haslev Kirke — og jeg formoder, at mange gamle Elever vil give hans Ord deres Tilslutning —, bevare Mindet om Overlærer Pedersen i Ærbødighed, Taknemlighed og Kærlighed.

Den ²/₁ 1932.

N. H. RASMUSSEN.

II. Forflyttelser m. m.

Medlemmerne bedes i Aarets Løb indsende Meddelelser om Forflyttelser, Ansættelser, Aarskursus, Giftermaal o. lign. til Lærerinde, Frk. Olga Torsbakke, Johannevej 2, Charlottenlund, (Aargangene 1909—21) og Lærerinde, Frk. Louise Skovgaard, Amalievej 19^a, København, (alle Aargangene fra 1922).

- Kr. Jensen (1912), fh. Nordre Skole, Gjøl pr. Aabybro, er blevet Førstelærer ved Kommuneskolen i Asaa.
- Lærer R. C. Rasmussen (1914), København, har overtaget Sløjdundervisningen paa KFUMs Seminarium.
- H. P. Hansen (1919), fh. Realskolen, Thorshavn, forflyttet til Graasten, Sønderjylland.
- Johs. Henriksen (1920), fh. Fredericia private Realskole, ansat ved Korsør Kommuneskole.
- M. Sindbæk (1920), fh. Læsø, forflyttet til Vejle.
- Dorthea Tranberg (1922), Timelærerinde i Helsingør.
- Henriette Hansen, f. Christensen (1923), har taget sin Afsked.
- Valdemar Rasmussen (1924), Førstelærer i Herfølge.
- Hans Andersen (1925), Lærer i Kalundborg. — Gift.
- Else Nielsen (1925), Lærerinde paa Ourø.
- Johs. Pedersen (1925), Lærer i Esbjerg.
- Louise Skovgaard (1925), Lærerinde ved Kapelvejens Skole, Kbhvn.
- Jens H. Zederkof (1926), Førstelærer i Løsning. — Gift.
- Esther Christensen (1926), Lærerinde ved Valby Skole, København.
- M. Hermansen (1926), Lærer ved Hillerødgades Skole, København.
- Søren Hougaard (1926), Lærer ved Husum Skole, København.
- Jakob Christensen (1927), Lærer i Bøvling pr. Fjaltring.
- Theodor Hansen (1927), Enelærer v. Tiphede nrd. Skole pr. Vildbjerg.
- Anton Jensen (1927), Andenlærer i Høng.
- Dagny Jensen (1927), Lærerinde i Auderød pr. Kokkedal.
- Johs. Krogh (1927), Førstelærer i Bjerring.
- Carl Nielsen (1927), fast Vikar i København.
- Chr. Nielsen (1927), ansat ved Realskolen i Struer.
- Agnes Davidsen (1927), ansat ved Haslev Gymn. Underskole.
- Søren Frandsen (1928), ansat ved Haraldsted Privatskole.
- Anna Andersen (1928), Timelærerinde i Roskilde.
- Else Olesen (1928), Lærerinde v. Brønshøj Skole, København, g. m. Jørgen Hansen (1928).

- Olga Wulff Kjær (1928), g. m. Arkitekt Bruus Jensen, København.
 Gerda Hansen (1928), Timelærerinde i Fakse.
 Vilfred Nabe Nielsen (1928), ansat som Andenlærer ved Fjerritslev Skole.
 Valdemar Jørgensen (1929), Timelærer i Sorø.
 Kr. H. Jensen (1929), Andenlærer i Ludvigsmunde.
 Annine Thomsen (1929), Forskolelærerinde i Sindal.
 Kr. Søllested (1930), Timelærer i Haslev.

III. Tilgang af nye Medlemmer.

Aargang 1931.

- Hans Emil Abrahamsen, KFUM, Glostrup.
 Peter Arthur Engelbrecht Andersen, Aaderup pr. Næstved.
 Gudrun Andreasen, Næstved.
 Edmund William Bruun, Friggasvej 8a, Næstved.
 Karl Jensen, Gudbjerg Brugsforening, Gudme.
 Niels Christian Blegvad Jensen, Nr. Boulevard 10, Nykøb. F.
 Poul Jacob Jensen, Soderup, Tølløse.
 Alfred Spanggaard Kristensen, Redsted, Mors.
 Evald Siegfred Larsen, Foderstofforretningen, Lou.
 Mads Anker Møller, Tvede, Randers.
 Alfred Kristian Nielsen, Købmand Th. Nielsen, Bække.
 Margrethe Hansen Munk, Errindlev, Lolland.
 Arne Nielsen, Førslev Skole, Haslev.
 Ellen Margrethe Pedersen, Præstevænget 10, Ballerup.
 Knud Vils Pedersen, Østergade 48, Nykøbing Mors.
 Olaf Sverre Petersen, Saltnæs pr. Thorshavn, Færøerne.
 Georg Daniel Preisler, Voldgade 11, Nykøbing F.
 Carl August Kjærsgaard Rasmussen, Kongensgade 17, Helsingør.
 Anne Jacobine Laustsen, Nordby, Fanø.
 Alexander Moritz Tofft, St. Knudsvej 42, København V.

Betalingen af Aarsskriftet foregaar som Regel pr. Opkrævning, men paa manges Opfordring sendes nu en Giroanvisning med hvert Aarsskrift, saaledes at de, som ønsker det, kan sende Betalingen forud og saaledes undgaa Opkrævning. Flere af dem, der selv har Giro, har gireret fra deres egen Konto, men har glemt Portoen 15 Øre. — Altsaa alle, der har sendt den i Aarsskriftet indlagte Anvisning, faar dette uden Opkrævning.

REGNSKAB FOR AARET 1930—31.

Indtægt.	Kr. Ø.	Udgift.	Kr. Ø.
Kassebeholdning	935 51	Annoncer	13 50
Kontingent af 441 Mdl.	954 00	29 Bd. Aarsskrifter indbunden	72 50
21 Mdl. dim. 1931	21 00	Fragt	9 15
Portoindtægt	181 40	Frimærker & Brevkort	237 24
2 gl. Aarsskrifter	2 00	Blanketter	51 10
Renter	29 81	Konvolutter	14 50
		625 Aarsskrifter	706 81
		Kassebeholdning	1.018 93
	2.123 72		2.123 72

W. J. J. Willadsen,
Regnskabsfører.

Undertegnede har D. D. gennemset ovenstaaende Regnskab og intet fundet at erindre.

Gentofte, den 20. Febr. 1932.

J. P. Krüger,
sign.

Skodborgskov, den 25. Febr. 1932.

Marie Petersen,
sign.